

**Készült az
Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával
a
Fóti Gyermekközpont Növendékeiért Alapítvány közreműködésével**

**KÉPESÍTETT NEVELŐSZÜLŐ KÉPZÉS
KÖZPONTI OKTATÁSI PROGRAMJA**

2017.

2. átdolgozott kiadás

Szerkesztette:

Bíró Endre
Kádas István
Prokai Judit

Készítették:

Balogh Beáta, Báló Ottília, Bíró Endre, Bogács Ernő dr., Both Éva, Csatlós Sándor, Fábíán Ildikó dr., Ferenczi Beáta, Gazdagné Bozsó Ilona, Horváth László, Kádas István, Magyar Gyöngyvér dr., Martonné Garányi Györgyi, Nyitrai Zsuzsanna dr., Pálhalminé Jeszenszky Mária, Prokai Judit, Pósáné András Katalin, Somorjai Ildikó, Szabóné Erdős Gyöngyi, Szarvák Mónika, Székely Zsuzsanna, Szilvási Léna, Tóth Ágnes, Vida Zsuzsanna

Szakmai lektor
Bencze Éva

Nyelvi lektor
Mesterné Gálfi Ildikó

ISBN 978-963-12-2485-6

Tartalomjegyzék

I.	Általános irányelvek a képzés megszervezéséhez	4
1.	A képzés szabályozásának jogi háttere:	4
2.	A képzés feltételei:	5
3.	Oktatókkal szembeni elvárások:.....	6
4.	A képzés tárgyi erőforrásai:	7
5.	Az elsajátítandó ismeretek számonkérése, a képesítés megszerzése:	7
II.	Szakmai ismeretek.....	8
1.	Szociálisan hatékony attitűd – nevelőszülői készségfejlesztő tréning	8
2.	A gondozási és nevelési tevékenységhez szükséges alapvető szakmai ismeretek	22
3.	Gyermekvédelmi intervenció (szociális érzékenyítés).....	40
4.	A nevelőszülői tevékenység	61
III.	Egyéb rendelkezések	96

I. Általános irányelvek a képzés megszervezéséhez

A képzés célja: a 60 órás *alapképzésben*¹ sikeresen részt vett vagy az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítés 10557-12 számú, „Befogadott gyermek ellátásának alapfeladatai” elnevezésű követelménymodulból sikeres modulzáró vizsgát tett nevelőszülő felkészítése és megerősítése abban, hogy

- tevékenységét képes legyen foglalkozásszerűen, hivatásszerűen végezni;
- legyen képes a nála elhelyezett nevelésbe vett, vagy ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek számára teljes körű, valamint a nála utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt számára szükség szerinti ellátást nyújtani;
- alkalmassá váljon a nála elhelyezett gyermek kiegyensúlyozott nevelésének biztosítására és családjába történő visszakerülésének elősegítésére, ha ez nem lehetséges, akkor az örökbefogadás elősegítésére;
- szakemberként személyében és környezetében alkalmassá váljon saját lakásában vagy a működtető által biztosított nevelőszülői házban feladatát a szakmai etika és jogi szabályok szerint ellátni;
- legyen képes önálló munkavégzés mellett a gyermek körüli szakmai csoport tagjaival (pl. nevelőszülői tanácsadó, gyermekvédelmi gyám stb.) együttműködni, a gyermekvédelmi, szociális és egyéb szolgáltatások támogató segítségét igénybe venni.

Cél a nevelőszülő személyiségének fejlesztése, szakmai megerősítése, mert a nevelőszülői szerepet egyetlen esetben sem lehet elválasztani a szakmai szereptől.

A képzést sikeresen befejező nevelőszülő, mint Képesített nevelőszülő, a külön jogszabályban meghatározottak szerint szakmai továbbképzésben vesz részt.

1. A képzés szabályozásának jogi háttere:

a) Törvényi háttér

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

---

¹ Alapképzés: a helyettes szülők, a nevelőszülők, a családi napközit működtetők képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint az örökbefogadás előtti tanácsadásról és felkészítő tanfolyamról szóló 29/2003. (V. 20.) ESzCsM rendelet szerinti képzés.

- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
  - 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről NEGYEDIK KÖNYV
CSALÁDJOG
- b) Kapcsolódó végrehajtási rendeletek
- 513/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről
  - 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
  - 9/2000. (VIII. 4.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást végző személyek továbbképzéséről és a szociális szakvizsgáról
  - 29/2003. (V. 20.) ESzCsM rendelet a helyettes szülők, a nevelőszülők, a családi napközit működtetők képzésének szakmai és vizsgakövetelményeiről, valamint az örökbefogadás előtti tanácsadásról és felkészítő tanfolyamról

2. A képzés feltételei:

A képzés szervezésének feltételei:

A képzés szervezésének alapja a Központi Oktatási Program (továbbiakban: KOP) alapján készített helyi képzési program.

A helyi képzési program tartalmazza:

- a képzésre jelentkezők számát,
- a képzés időtartamát, ütemezését, óraszámait,
- a képzési anyag tervezett kibontását, a képzés óratervét,
- a képzések helyét, a rendelkezésre álló
  - o személyi (név és végzettség, gyakorlati tapasztalat megjelölésével),
  - o tárgyi feltételeit.

A képzésben történő részvétel feltétele:

- a 60 órás alapképzés sikeres befejezése, vagy
- az Országos Képzési Jegyzékben szereplő nevelőszülő szakképesítés 10557-12 számú követelménymodul² záróvizsgáját sikeresen letette.

---

² 10557-12 Befogadott gyermek ellátásának alapfeladatai;

A képzésről haladási naplót kell készíteni. A haladási napló elemei:

- a képzési alkalom megjelölése,
- a képzésben résztvevők jelenlétének regisztrálása (hiányzók név szerinti megjelölése),
- a feldolgozott témakör, témaelem megnevezése,
- a téma értékelésének módja, eredménye hallgatónként.

A KOP által meghatározott személyi és tárgyi feltételektől eltérni nem lehet.

A képzést a „Szociálisan hatékony attitűd – a nevelőszülői vállaláshoz szükséges készségek fejlesztése – nevelőszülői készségfejlesztő tréning” első foglalkozással kell indítani. A tréning további foglalkozásai kapcsolódjanak a feldolgozandó témákhoz.

A „Szociálisan hatékony attitűd – a nevelőszülői vállaláshoz szükséges készségek fejlesztése – nevelőszülői készségfejlesztő tréning”-en való részvétel alól felmentés nem adható.

A nevelőszülői készségfejlesztő tréning foglalkozásait és az esetmegbeszéléseket széttagolva szükséges szervezni, tilos a tömbösítés. Ugyanakkor a helyi képzési programokban lehetőség van az oktatók felkészültségét figyelembe véve az egyes témák csoportosítására. Ez a kialakított téma csoportokon belül az értékelésekre is vonatkozik, vagyis a számonkérésre szolgáló tesztek összevonhatók.

A képzés során folyamatosan használandó Somorjai Ildikó: Szerep – Kapcsolat – Kötődés című munkafüzete, valamint az e képzéshez készült egyéb taneszközök³.

A képzési csoportok kialakítása: maximum 24 fő. Az egyes témakörök feldolgozásánál a KOP előírása, továbbá egyéb előírás alapján csoportbontás alkalmazandó.

A képzést eredményesen teljesítő, mint képesített nevelőszülő jogosult a nevelőszülői tevékenység foglalkoztatási jogviszonyban történő ellátására.

3. Oktatókkal szembeni elvárások:

A képesített nevelőszülő képzésébe olyan szakemberek meghívása szükséges oktatóként, akik megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkeznek a gyermekvédelmi gondoskodás, illetve azon belül a nevelőszülői ellátás területéről is.

---

³ „...az oktatás folyamatában felhasználható, az oktatás céljainak elérését elősegítő tárgy. E tárgy meghatározás szerint rendkívül sokféle, különböző funkciójú tárgy és eszköz töltheti be a taneszköz szerepét.” (lásd: Pedagógiai lexikon III. Keraban Kiadó, Budapest, 1997. 450. p.)

A hatékony tanítási folyamat érdekében szükséges az oktatói team rendszeres, a képzés során legalább négy alkalommal összehívott konzultációja, stábülése.

A képzés egyes témaköreinél külön szerepelnek azok a személyi feltételek, melyek figyelembe vétele a képzés minőségi színvonala érdekében elengedhetetlenek (pl. a tréning jellegű témaköröknél a kettős vezetés, illetve a szakképzett⁴ vagy képesített nevelőszülő bevonása).

4. A képzés tárgyi erőforrásai:

A képzés helyszínének kiválasztásának alapfeltétele a kulturált környezet, oktatóterem, vizesblokk és lehetőség szerint egyéb kiszolgáló helyiségek megléte (pl. főzőfűlke stb.).

A hallgatók létszámától függően olyan terem biztosítása szükséges, amely az elméleti, kiscsoportos oktatás és tréning céljára is alkalmas.

A terem legyen világos, a szellőztetése, árnyékolása biztosított. A kényelmes, a terem átrendezésére módot adó ülőalkalmatosságok mellett biztosított legyen a megfelelő jegyzetelés lehetősége is.

Az egyes témakörök feldolgozásához szükséges külön eszközök az adott témakörnél ismertetésre kerülnek, mint pl. flipchart tábla, projektor, videolejátszó stb.

5. Az elsajátítandó ismeretek számonkérése, a képesítés megszerzése:

Az egyes témakörök leírása tartalmazza az ismeretek számonkérésének módját.

A képzés záróvizsgával fejeződik be. Az erre történő jelentkezés feltételei:

- a képzés egyes témaköreinek sikeres teljesítése és
- egy minimum 5, maximum 10 oldalas esetelemzés leadása.

A képzés végén nem jelentkezhet záróvizsgára az a hallgató, aki

- nem vett részt a képzési órák legalább 85%-án,
- az egyes témakörök teljesítésére vonatkozó értékelésében „nem felelt meg” minősítést kapott.

A záróvizsga a vizsga napja előtt 30 nappal leadott esetelemzés értékeléséből és a hozzá kapcsolódó, egyéb megszerzett ismeretekre vonatkozó, a vizsgázónak a záróvizsgát megelőző

---

⁴ Az Országos Képzési Jegyzékben szereplő „Nevelőszülő” szakképesítéssel rendelkező személy.

15 nappal korábban írásban eljuttatott két kérdésre adott, szóbeli válaszokból áll. A kérdések kifejtésére egyenként maximum 5 perc áll a vizsgázók rendelkezésére. A záróvizsga értékelése: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

A záróvizsga a képző intézmény által felállított vizsgabizottság előtt zajlik. A vizsgabizottság tagjai: a vizsgabizottság elnöke és a képzésben részt vett két szakember. A vizsgabizottság elnökét a miniszter jelöli ki.

A záróvizsgáról a jogszabályban meghatározott tartalmú jegyzőkönyv készül, mely tartalmazza a vizsgán résztvevők nevén és személyi adatain túl a vizsga lényeges elemeit (pl.: esetelemzés címe, a feltett kérdések, értékelés stb.).

A jegyzőkönyv megküldése alapján – sikeres vizsga esetén – a képesítés megszerzéséről a gyermek- és ifjúságvédelemért felelős miniszter által a nevelőszülők számára szervezett központi oktatási programért felelős kijelölt szerv központi nyilvántartásba vett tanúsítványt állít ki.

A képzésben eredményesen részt vett és erről tanúsítvánnyal rendelkező személy jogosult nevelőszülői tevékenység végzésére a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működési feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM. rendelet 2. számú mellékletében meghatározottak szerint.

II. Szakmai ismeretek

1. Szociálisan hatékony attitűd – nevelőszülői készségfejlesztő tréning

54 óra gyakorlat

1.1. Követelmény

A tréning általános célja, hogy segítse a nevelőszülőket magasabb szintű szakmai hozzáértés megszerzésében a befogadott gyermekek, fiatal felnőttek neveléséhez. Mélyüljön önismeretük, szakmai tudatosságuk, szemléletük bővüljön, a gyermekek és családjaik élethelyzetének komplex ismeretén keresztül.

Az orientációs tréning célja a nevelőszülő szociális hatékonyságának erősítése, növelése, ezért a tréninggyakorlatok egy-egy témakör egy-egy témájához kapcsolódnak.

A tréning konkrét célja, hogy az adott témákhoz kapcsolódó tréninggyakorlatok segítségével sor kerüljön a résztvevők saját élményeinek aktiválására, az esetleges „vakfoltok”, képesség-készség hiányok feltárására, a nevelőszülői vállaláshoz nélkülözhetetlen készségek erősítésére és az elméleti ismeretek gyakorlathoz, élményhez kötött átadására/befogadására. A tréning elősegíti a résztvevők csoporttá alakulását és jártasságot alakít ki a tréninggyakorlatok – technikák alkalmazásában, innovatív, személyes aktivitásra építő tanítási – tanulási módszerek felhasználásában.

A tréning során elérendő cél, hogy a résztvevő

- legyen motivált a nevelőszülői munkájához fűződő saját attitűdjeit, elvárásait és a benne feszülő ellentmondásokat feltárni, tisztázni, a realitáshoz igazítani;
- legyen képes alkalmazkodni a csoport által elfogadott normákhoz és a megfogalmazott keretekhez, szabályokhoz;
- legyen képes együttműködni a csoporttal és a csoport vezetőivel a saját személyiségének és kommunikációjának fejlesztése során;
- legyen képes a kapcsolatban résztvevő felek lelki állapotának, érzelmeinek, viselkedésének változásait tisztán észlelni és a változás lehetséges okait megkeresni, értelmezni;
- tudjon értő figyelemmel fordulni mások felé, ismerje és alkalmazza a segítő beszélgetésről elsajátított ismereteit;
- legyen képes az emberi kapcsolatok működéséről megszerzett tudását a gyakorlatba átültetni, és törekedni a tapasztalatból való tanulásra;
- tudja alkalmazni az emberi kapcsolatokban jelentkező problémák kezelésekor az elsajátított módszereket elméleti tudásának felhasználásával együtt;
- legyen képes a gyakorlatból merített nevelési vagy konfliktushelyzeteket másokkal együttműködve elemezni, konfliktusait hatékonyan megoldani;
- legyen képes a stresszt, feszültséget, konfliktust okozó helyzetek felismerésére, rendszerszemléletére, kezelésére;
- legyen képes a nevelőszülői tevékenysége során várható krízisek és veszteségek kezelésére, ismerje fel a problémajeleket, külső segítség igénybevételének szükségességét;

- legyen képes a saját érzelmek, indulatok felszínre hozására és azokra való reflektálásra, önfeltárássra és nyílt kommunikációra.

1.2. Kompetenciák

A tréning a nevelőszülői vállaláshoz kapcsolódó készségek tovább fejlesztésén, az elméleti ismeretek és a gyakorlat integrálásán, és a szakmai önismeret – tudatosság növelésén dolgozik. A foglalkozások hatására a képzésben résztvevő a nevelőszülői feladatok megoldásában hatékonyabbá válik.

Megszerzendő, megerősítendő kompetenciák:

A nevelőszülő legyen képes:

- családi minta (modell) nyújtásra, a család rendszerként való szemlélésére, a családjában a támogató funkciók kibontakoztatásának támogatására.
- a gyermek élettörténeti folytonosságának biztosítására, identitástudatának kialakítására, identitása megtartására a résztvevő saját életútja veszteségeinek feltárása, az előítéletei megismerése és lehetőség szerinti csökkentése, kezelése által.
- a nevelt gyermek életkori és egyéni szükségleteinek, igényeinek felismerésére, ehhez igazodó gondoskodásra, nevelésre, ebben külső segítségforrások igénybevévására.
- a nevelt gyermek vér szerinti családi kapcsolatai megőrzésének támogatására, annak átlátására, hogy a vér szerinti szülő hogyan reprezentálódik a gyermek személyes világában. Megfelelő ismeretek szerzése után a nevelőszülő tudja segíteni a gyermeket, a szüleitől való elszakadás tényének elfogadható sorsmagyarázattá alakításában. Értő módon tudja kezelni a gyermek szüleivel való kapcsolattartása után az esetleges ambivalens érzelmi megnyilvánulásokat.
- együttműködésre a szakmai csoporton belül, a vér szerinti családdal, a nevelt gyermekkel és a gyermekkel kapcsolatban álló, érte felelős szakemberekkel (gyermekvédelem, köznevelés, egészségügy, pszichológiai ellátás stb.).
- a nevelőszülői vállalás során felmerülő problémák, konfliktusok felismerésére, hatékony kezelésére, a probléma megoldási és konfliktus kezelési eszközkészlet bővítésére.
- nevelési készségek fejlődésére, pozitív értékekre épülő visszajelzések, értékelések alkalmazására. A nevelőszülő gyermekkorából hozott szülői minta, a saját gyermek

nevelésénél alkalmazott nevelési eszközök sajátosságaival való szembenézésre, ezeknek a nevelt gyermek sajátosságaihoz, igényeihez való hozzáigazítására.

- válságkezelésre a nevelőcsalád életében előforduló normatív és paranormatív krízisek esetén, a válság jeleinek felismerésére, a megküzdés képességének erősítésére, illetve külső segítség kérésére, illetve elfogadására.
- veszteségek kezelésére, feldolgozására a nevelőszülői vállalás során.
- az örökbefogadás és a hazagondozás során a gyermek felkészítésére, az elválás előkészítésére, saját elengedési sajátosságai felismerésére, az átélt veszteségek feldolgozására.
- a nevelőcsaládban élő fiatal felnőtt önállóvá válásának támogatására, az önálló életkezdése előkészítésére.

Erősítendő:

- a nevelt gyermekek és szüleik sajátos élethelyzetéből fakadó problémái iránti érzékenység, a decentrálás és empátia képessége, a vér szerinti családok nehézségeivel, veszteségeivel, sajátos élethelyzetével való reálisabb szembenézés által.
- az önismeret, szakmai önismeret, szakmai tudatosság.
- a szociális készségek: empátia, együttműködés, konfliktuskezelés, feszültségtűrés, önkontroll, problémamegoldás stb.

1.3. Tartalom

A tréning a képzés egészén végighúzódó saját élményű kiscsoport folyamataira épít. A kilenc találkozás alkalmával sorra kerülő témák a nevelőszülői vállalás feladatainak megfelelően a gyakorlati ismeretek tréningyszerű feldolgozását és ennek az elméleti tudáshoz való integrálását célozzák.

Minden alkalom adott téma köré szerveződik, a foglalkozások felépítése kötött. A bemelegítő, ráhangoló gyakorlatot követi az ún. saját élményt mozgósító gyakorlat, amely az adott témához kötötten a saját élmények felszínre hozását célozza meg (hogyan jelent meg az adott téma a résztvevők eddigi életében, élményeiben). A főgyakorlat a nevelőszülői tevékenység vonatkozásában közelíti meg a foglalkozás témáját, a nevelőszülő feladatait, viszonyulását, tennivalóit, illetve a feladatvégzéshez szükséges megértés elmélyítését célozza meg. A főgyakorlat megbeszélése lehetővé teszi az élmény és az ismeret összekapcsolása által a tudás és tapasztalat tartósabb rögzítését. A záró, levezető gyakorlatokkal zárulnak az egyes alkalmak.

Minden csoporttag aktívan bevonódik, egyéni, páros, kiscsoportos és otthoni gyakorlatok révén, illetve minden résztvevő beszámol minden gyakorlat után a saját megoldásáról, érzéseiről, véleményéről. Ez lehetővé teszi a résztvevők mélyebb megismerését, a csoporttagokban felmerülő félreértelmezések, fogalmi bizonytalanságok, téves ismeretek azonnali korrigálását.

A trénerek kidolgozott gyakorlatgyűjteményekből válogathatják ki a feladatokat, gyakorlatokat, használhatnak kisfilmeket, hozzárendelve azokat a nevelőszülői vállalás témához kapcsolódó jellegzetességeihez, feladataihoz. Így igazodni tudnak az adott csoport sajátosságaihoz, érzelmi és kognitív szintjéhez, tapasztalataihoz.

1.3.1 Első foglalkozás

6 óra

- Bemutatkozás, megismerkedés.
- A formális kiscsoport működési kereteinek tisztázása, a csoportszabályok megfogalmazása, elfogadása.
- Az egyéni elvárások a csoport munkájával kapcsolatban, a képzéssel kapcsolatos esetleges aggodalmak és félelmek feldolgozása.
- A csoport további feladatainak és lehetőségeinek vázlata.
- A nevelőszülői munka vállalása mögötti motivációk megismerése (pl. kölcsönös páros helyzetgyakorlatokkal).
- Az adekvát kommunikáció szerepének felismerése (pl. előkészített esetelemzések során).
- Kommunikáció, kommunikációs stílusok, egyéni eltérések, visszajelzések.
- Kommunikációs zavarok, és ezek hatásai (pl. szituációs játékok).
- Kommunikációs készségek fejlesztése csoportos helyzetgyakorlatokon keresztül, problémafelismerés.
- A segítő beszélgetés elemeinek megismerése és megtapasztalása gyakorlatba ágyazottan.

1.3.2 Második foglalkozás

6 óra

- A család funkciói, támogató hatása, jelentősége.
- A családtörténet, életút, az állandóság és a változás saját élményei a résztvevők esetében.
- A nevelőcsalád aktuális működése, életkörülményei, rendszere.
- Befogadás – elfogadás: a családtagok felkészítése a gyermek befogadására.

- A befogadáshoz/neveléshez szükséges feltételek megteremtése, biztosítása, hozzáigazítása a gyermek változó szükségleteihez.
- A gyermek megismerése, korábbi kapcsolatainak megőrzése, új kapcsolatok építése, kötődés kialakítása.
- Bizalom, biztonság, kötődés saját élményű gyakorlatai a résztvevők esetében.
- Élettörténeti folytonosság megőrzése – kapcsolódás a múlthoz, a gyökerekhez. A saját élményekből, megtapasztalásokból kiindulva a nevelt gyermek iránti együttérzés és megértés mélyítése.
- A vér szerinti családból, illetve az előző gondozási helyről való elszakadás okozta nehézségek és azok feldolgozásában segítségnyújtás.

1.3.3 Harmadik foglalkozás

6 óra

- A résztvevő nevelőszülők veszteségei – veszteségek és feldolgozottságuk az egyéni életutakban.
- Trauma: hiány vagy veszteség? A veszteség és gyász fogalma, a veszteség típusai, a veszteséget befolyásoló tényezők.
- A gyászfeldolgozás elakadásának jelei, illetve segítő tényezői.
- A veszteségek feldolgozásának folyamata, a gyászfeldolgozás életkori sajátosságai, életszakaszonkénti eltérő lehetőségei.
- A nevelt gyermek veszteségei.
- A vér szerinti szülő veszteségei.
- A nevelőszülő veszteségei.
- A nevelőszülő saját gyermekeinek veszteségei.
- Veszteségfeldolgozás a tréning gyakorlatok tükrében.

1.3.4. Negyedik foglalkozás

6 óra

- A család rendszerszemlélete, a résztvevők családi rendszere (struktúra, határok, funkciók, szabályok, családi homeosztázis).
- A nevelőszülői vállalás a résztvevők saját családjára kifejtett hatásai, a nevelőszülői elhelyezés családi működést befolyásoló jellegzetességei.
- A sajátos családszerkezetből eredő nehézségek (kettős hovatartozás – lojalitás konfliktus, másodrendűség érzése – testvérféltékenység, átmenetiség – állandóság és változás, mozaikcsalád jelleg).

- A nevelt gyermek családban elfoglalt helye. A saját élményekből, megtapasztalásokból kiindulva a nevelt gyermek iránti együttérzés és megértés mélyítése.

1.3.5. Ötödik foglalkozás

6 óra

- Előítéletek – a résztvevők személyes előítéleteinek feltárása, a nevelőszülői munka során megjelenő előítéletek. A nevelt gyermek találkozása az előítéletekkel.
A nevelőszülői családban élők találkozása az előítéletekkel és ezek feldolgozási lehetőségei.
- A vér szerinti szülő egzisztenciális problémái, gyermek- és felnőttkori traumáik, személyiségük jellemzői – a vér szerinti család problémái iránti érzékenyítés.
- A családjából kiszakadt gyermek. Identitástudat és kontinuitás, a szülőtől való elválás ellenére. Biológiai, kulturális örökség és az identitásalakítás egyéb dimenzióinak összhangja.
- A kapcsolattartás jogi és érzelmi háttere. A vér szerinti szülőtől való elválasztás párhuzamos a jövő tervezésének folyamatával. A stabilitás, a pozitív azonosulási minták megteremtésének fontossága az élettörténeti folytonosság megőrzése mellett.
- A kapcsolattartást kísérő konfliktusok: kettős kötődés terhei, a vér szerinti szülő iránti empátia ellen ható tényezők, rivalizálás a szülők között. Elfogadás – elutasítás, együttműködés – rivalizálás gyakorlatai.
- A vér szerinti szülő szülői feladatokra való alkalmasságának megítélése, az önhiba kérdése, a gyermek és szülő elválasztásában domináló szociális okok és mélyebb rétegekben mutató problémák.
- A hazagondozás folyamata, nehézségei és megoldásuk.

1.3.6. Hatodik foglalkozás

6 óra

- A gyermekneveléssel együtt járó konfliktusok, amelyek kiváltják a családban előforduló konfliktusokat pl. túlságosan erős külső kontroll (heteronóm szabályozás) a nevelőszülő részéről, következetlenség, rohanó, kapkodó életmód, a család napi- és életrendjének rendszertelensége, a gyermek fizikai és szellemi túlterheltsége, a testi érintés, ölelés, szeretgetés hiánya, ítélezések az értő figyelem helyett, a gyermeki félelmek feldolgozatlan sokasága, a gyermek alacsony önértékelési szintje.
- A résztvevők egyéni konfliktus felismerési és kezelési módjai. Konfliktusmegoldási stratégiák. Az igények, szükségletek és az értékkonfliktusok közötti különbözőség felismerése és felismertetése, feldolgozása.

- A csoporttagok saját gyermeknevelési élményei – hozott szülői minta, transzgenerációs örökség, saját gyermek nevelésének tapasztalatai.
- A pozitív szülői bánásmód tartalmi összetevői. (vagy pozitív szülői bánásmód?)
- A rossz szülői bánásmód fogalma, felismerése, hatásainak elemzése.
- Nevelési módszerek típusai, előnyei, hátrányai, alkalmazásuk:
  1. A meggyőzés, a felvilágosítás, a tudatosítás módszerei.
  2. A tevékenység megszervezésének módszerei.
  3. A magatartásra ható módszerek.
- A nevelési módszerek alkalmazásának gyakorlatai a tréning során.

1.3.7. Hetedik foglalkozás

6 óra

- A krízisállapot felismerése, azonosítása, tudatosítása – mit tekintünk krízisnek, a krízisállapot jellege.
- Személyes krízisleltár készítése.
- A krízishelyzetben adott érzelmi reakciók és kommunikációs stratégiák optimalizálása sajátélmény- gyakorlatokkal.
- A normatív (életkori, családi életciklusokból fakadó) krízisek és
- A paranormatív (munkanélküliség, válás, sérülés, tartós betegség miatti, vagy öngyilkossági, halál bekövetkezte miatti) krízisek következményei, egyéni, családi és közösségi vonatkozásai – szituációs gyakorlatok.

1.3.8. Nyolcadik foglalkozás

6 óra

- Problémafelismerés és megoldás tréninggyakorlatok segítségével.
- Az együttműködés és a csoportos feladatmegoldás – előnyei, hátrányai.
- A nevelőszülői vállalás során szükséges együttműködés területei:
együttműködés a gyermekkel, a vér szerinti szülőkkel, a szakmai teammel, a gyermekvédelmi gyámmal, a különböző hatóságokkal, a gyermekjóléti szolgálattal, az egészségügyi és köznevelési intézményekkel a kapcsolattartásra jogosult személyekkel, az örökbe fogadó szülőkkel.

1.3.9. Kilencedik foglalkozás

6 óra

- Eszmecsere a nevelőszülői munka korlátairól, a segítő foglalkozást kísérő nehézségekről.
- Túlállalás és a kényszerpályák, önkizsákmányolás elkerülése, saját védelmi mechanizmusok kidolgozása.

- Célzott esetelemzés a kiégés témakörében.
- A kiégés okai, felismerési lehetősége, a továbbgyűrűző hatások, megelőzési lehetőségek (az egyén fontosságának kiemelése, a tartalmas élet, a kikapcsolódás, a követendő értékek, a boldogság keresés és a megelégedettség).
- Egyéni zárómérleg készítése – a vállalás realitásáról, és az értékelés változásáról.
- A formális kiscsoport működésének zárása: az együttműködési folyamat továbbélési lehetőségei, személyes értékelések, tapasztalatok.
- Útravaló – a szemlélet gazdagodása, közös élmények.

1.4. Értékelés

A tréningen való aktív részvétel a teljesítés feltétele. A tréningen való részvétel alól felmentés nem adható!

1.5. Személyi és tárgyi feltételek

Ebben a témakörben a kettős csoportvezetés szigorú személyi feltétel. Az oktató páros mindkét tagja rendelkezzen megfelelő tapasztalattal kiscsoportok vezetésében, tréningjellegű felnőttoktatásban, legyen rálátása a gyermekvédelmi szakellátás belső folyamataira és a nevelőszülői munkára. Legalább az egyik csoportvezető pszichológus legyen.

A résztvevők száma: csoportbontás szükséges, maximum 12 fő

A csoportmunkához világos, levegős, fűthető, a résztvevő 12+2 fő mozgását is lehetővé tévő terem szükséges, amelyben az asztalok elmozdíthatók, kiscsoportos munkához összerakhatóak és a székek az alkalmak többségében körbe rendezhetőek. Fontos, hogy külső események (zaj, járkálás stb.) ne zavarják meg a csoportmunkát.

Használt, alkalmazott módszerek:

- önismereti, szociális készségfejlesztő, rendszerszemléletű családterápiás, konfliktuskezelési, problémamegoldási stb. tréninggyakorlatok;
- pszichológiai kérdőívek, tesztek, projektív technikák;
- szituációs játékok, helyzetgyakorlatok;
- irányított fantáziajáték;
- esetmegbeszélés szemléltetéssel,
- információk feladattal vezetett rendszerezése;

- félig strukturált, adott témához, gyakorlathoz kötött beszélgetések a csoporttagok bevonásával;
- otthoni – a családtagokat is bevonó, mozgósító – feladatok;
- projektor felhasználásával bemutatott oktatási segédanyag az elmélet áttekintéséhez;
- kisfilmek, filmrészletek demonstrációs célú felhasználása.

Szükséges eszközök:

- előre elkészített, a résztvevők számának megfelelő fénymásolt segédanyag;
- fénymásolási, nyomtatási lehetőség;
- az íráshoz, rajzoláshoz A4 méretű csatos tábla, rajztábla;
- A3, A4 méretű papír, csomagoló papír,
- flipchart tábla és papír;
- színes ceruza, zsírkréta, vízfesték, porpasztellkréta, filctoll;
- színes újságok montázs készítéséhez;
- ragasztók, olló,
- stick-it notes;
- laptop, projektor, pendrive.

1.6. Szakirodalom

Oktatók számára:

BAGDY E., TELKES J. (1990): *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában.*

Budapest, Tankönyvkiadó.

BAGDY E., KLEIN S. (szerk.) (2006): *Alkalmazott pszichológia.* Budapest, Edge.

BALÁZS L. (2014): *Érzelmi intelligencia.* Miskolc, Z-Press.

BÁCSKAI J. (2005): *Önismereti csoportok céljai és módszerei.* Budapest, ELTE PPK.

BENEDEK L. (2005): *Játék és pszichoterápia.* Könyvfakasztó Kiadó.

BERGNER, THOMAS M. H. (2012): *Burnout – A kiégés megelőzése 12 lépésben.* Miskolc, Z-Press.

BLENK, DETLEV (2010): *Történetek trénereknek és coachoknak, vezetőknak, tanároknak, tanácsadóknak.* Miskolc, Z-Press.

BUDA B. (2006): *Empátia.* Budapest, Urbis Könyvkiadó.

BUDA B. (2003): *A lélek egészsége – A mentálhigiéné alapkérdései.* Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

- FORGAS, J. B. –KIPLING D. W. (2006): *A társas én – Az önmegismerés szociálpszichológiája.*, Budapest, Kairosz.
- GABNAI K. (1993): *Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek.* Budapest, Marcibányi Művelődési Központ.
- GÁCSER M. (2007): „Csodatévő virág”. In: *Gyermekpszichiátriai esettanulmányok pedagógusoknak.* APC-Stúdió.
- GORDON, T. (1990): *PET – A szülő eredményesség tanulása.* Budapest, Gondolat.
- GORDON, T. (1990): *TET – A tanári hatékonyság fejlesztése.* Budapest, Gondolat.
- HEIT G. (szerk.) (1980): *Önismereti játékok és beszélgetések.* Budapest, NPI.
- JÁRÓ K. (szerk.) (2011): *A játszmák világa. Háttér.*
- KROEHNERT, G. (2004): *103 játékos tréninggyakorlat.* Miskolc, Z-Press.
- LAJKÓ K. (2005): *A stresszcsökkentő viselkedés. Vezérfonál konfliktusaink rendezéséhez.* Budapest, Medicina.
- LIEBERMAN-KING-DERISI-MCCANN (1991): *Személyes hatékonyság.* Budapest, MPT.
- MEIR, D. (2013): *Teamcoaching.* Solution Surfers.
- HANTOS Á., JÁRMI É. (szerk.) (2007): *Pszichológiai módszerek a munkavállalási készség fejlesztésére. Gyermekvédelmi Füzetek. A FICE Magyarországi Egyesületének kiadványa.*
- RUDAS J. (1990): *Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok.* Budapest, Gondolat.
- SATIR, V. (1999): *A család együttélésének művészete.* Budapest, Koincidencia Kft.
- SCHMIDT, T. (2009): *Konfliktuskezelési tréninggyakorlatok.* Miskolc, Z-Press.
- SCHULZE-SEERGER, J. (2010): *Trénerek módszertani kézikönyve.* Miskolc, Z-Press.
- SZEKSZÁRDI J. (1995): *Utak és módok. Pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről.* Budapest, IF Alapítvány, Szolnok, M.ENCORE.
- WIESS, D. H. (1991): *Problémamegoldás alkotó módon.* Budapest, Park.
- KÓSÁNÉ ORMAI VERA: *Fejlődéslélektani vizsgálatok: Társas kapcsolat és személyiség. – 6. kiad. – Budapest: Tankönyvkiadó, 1986.*
- KÓSÁNÉ ORMAI VERA: *Neveléslélektani vizsgálatok. — Budapest: Tankönyvkiadó, 1984*
- KOZMA BÉLA: *Pedagógia I. II. – Pécs: Comenius BT., 1997.*
- KÖZÖSSÉGI MENTÁLHIGIÉNE, szerk.: *Gerevich József, Gondolat, Budapest, 1989.*
- KURT TEPPEWEIN: *Válságból fakadó új élet Hogyan oldjuk meg sérülés nélkül sorsunk kríziseit?, Mérték Kiadó, 2006.*
-

- LIBERMAN-KING-DERISI-MCCANN: *Személyes hatékonyság, Animula könyvek, Magyar Pszichiátriai Társaság, Budapest, 1991.*
- M. SCOTT PECK: *Tovább a járatlan úton Lelki fejlődésünk végtelen távlata, Hétköznapi Pszichológia sorozat, Park Könyvkiadó, 1998.*
- MÉREI F. – V. BINÉT ÁGNES: *Gyermeklélektan. – Gondolat, Budapest, 1970.*
- NEM CSAK MUNKÁVAL ÉL AZ EMBER, szerk.: *Jeremy Cherfas, Roger Lewin, Gondolat, Budapest, 1986.*
- NEVELŐSZÜLŐI KÉZIKÖNYV. CSALÁDPOLITIKAI FÜZETEK.
- NEWMAN, FRAN: *Gyermekek krízishelyzetben, Pont Kiadó, 2002.*
- PELLE JÁNOS: *Bosszú és kegyetlenség Az emberi gyűlölet kultúrtörténete, Alexandra Kiadó, 2006.*
- PILLING JÁNOS (SZERK.): *A haldoklás és a gyász pszichológiája. Szöveggyűjtemény Budapest, 1999. Phare Program*
- POLCZ ALAINE: *Meghalok én is? A halál és a gyermek. Budapest, 1993. Századvég*
- POLCZ ALAINE: *A halál iskolája. Budapest, 1989. Magvető*
- PSZICHOLÓGIAI MÓDSZEREK A MUNKAVÁLLALÁSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSÉRE, szerk.: *Hantos Ágnes, Jármí Éva, Gyermekvédelmi füzetek, FICE, Budapest, 2007.*
- RANSCHBURG JENŐ: *Félelem, harag, agresszió 8. kiad. — Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1995.*
- RODÉ MAGDOLNA: *A kövérség és kísérőbetegségei, Kairosz Kiadó, Budapest, 2008.*
- RUDAS J., 1990, *Delfi örökösei. Önismereti csoportok: elmélet, módszer, gyakorlatok, Gondolat, Budapest*
- SOMLAI PÉTER: *Konfliktus és megértés: A családi kapcsolatrendszer elmélete. — Budapest: Gondolat, 1986.*
- SOMLAI PÉTER: *Szocializáció. Corvina, Budapest, 1997.*
- STEPHAN LERMER: *Szeretet és félelem, Budapest Print Könyvkiadó, 1991.*
- STERN, D.: *Egy baba naplója, Népszerű lélektan sorozat, Animula Kiadó, Budapest, 2006.*
- SUSAN FORWARD: *Mérgező szülők, Háttér Kiadó, Budapest, 2000.*
- SZEKSZÁRDI JÚLIA: *Utak és módok: pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről. — [Budapest]: IF Alapítvány; [Szolnok]: M. ENCORE, 1995*
- SZEKSZÁRDI JÚLIA: *Utak és módok: pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről. /Budapest/: IF Alapítvány; /Szolnok/: M.ENCORE, 1995.*
- SZONDY MÁTÉ: *Megélni a pillanatot, Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2012.*

TIM KASSER: *Az anyagiasság súlyos ára, Emberközpontú pszichológia sorozat, Ursus Libris, 2005.*

UTASI ÁGNES: *Éltető kapcsolatok, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2008.*

VEKERDY TAMÁS: *Felnőttek és gyerekek Mit akarunk egymástól? Saxum Kiadó, 2006.*

WEISS, DONALD H.: *Problémamegoldás alkotó módon, Menedzserek kiskönyvtára, Park Könyvkiadó, Budapest, 1991.*

A képzésben résztvevők számára:

Az elméleti és gyakorlati ismeretek átadását segíti:

ALKALMAZOTT PSZICHOLÓGIA, szerk.: Bagdy Emőke, Klein Sándor, Edge 2000. Kiadó, Budapest, 2006.

ALKOHOL ÉS SZEXUALITÁS, szerk.: dr. Buda Béla, Országos Alkoholológiai Intézet, Budapest, 1996.

ANDREW MATTHEWS: *Legyél boldog tinédzser!, Varázsládika Kiadó, 2003.*

BAGDY EMŐKE, TELKES JÓZSEF: *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. 2.kiad., Budapest: Tankönyvkiadó, 1990.*

BAGDY-KALO-POPPER-RANSCHBURG: *A család: Harcmező vagy béke-sziget, Mesterkurzus, Saxum Kiadó, 2007.*

BÁGYONI ATTILA: *Szenvedélyek rabságában, Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1982.*

BETTELHEIM, B.: *Az elég jó szülő. Könyv a gyermeknevelésről, Gondolat, Budapest, 1994.*

BISHOP, BEATA: *Lelki mentőöv, Kulcslyuk Kiadó, Budapest, 2013.*

CSEPELI GYÖRGY: *Szociálpszichológia, Budapest: Osiris, 1997*

CSÜRKE J., VÖRÖS V., OSVÁTH P.: *Mindennapi kríziseink, Oriold és Társai Kiadó, Budapest, 2009,*

DAINOW, S.: *Segítség! Serdülök!, Park Kiadó, Budapest, 1991.*

DR. BÍRÓ SÁNDOR: *Életünk válsághelyzetei, A depresszió és a stressz, Az egészséges életért sorozat, SubRosa Kiadó, 1998.*

DR. BUDA BÉLA: *A lélek egészsége A mentálhigiéné alapkérdései, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003.*

DR. BUDA BÉLA: *A mentálhigiéné szemléleti és gyakorlati kérdései, Budapest, 1995.*

DR. BUDA BÉLA: *Szenvedélyeink, megelőzés, felismerés, rehabilitálás, Az egészséges életért sorozat, SubRosa Kiadó, 1995.*

- DR. FRENKL RÓBERT, DR. RÉKAI MIKLÓS: *Családi sportolás, Az egészséges életért sorozat, SubRosa Kiadó, 1997.*
- DR. GERALD NEWMARK: *A sikeres nevelés titkai Mit tehet a szülő a gyermek érzelmi egyensúlyáért, Alexandra Kiadó, 2006.*
- DR. MOLNÁR ZOLTÁN: *Legyen egészséges a gyermekünk! Az egészséges életért sorozat, SubRosa Kiadó, 1997.*
- DR. RANSCHBURG JENŐ: *A meghitt erőszak, Saxum Kiadó Bt., 2006.*
- DR. RANSCHBURG JENŐ: *Félelem, harag, agresszió, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.*
- DR. SZABÓ ISTVÁN: *Bevezetés a szociálpszichológiába, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.*
- DR. TAKÁCS GÁSPÁR: *Miért ne igyunk...sokat, Alkoholizmus, Az egészséges életért sorozat, SubRosa Kiadó, 1998.*
- ERIKSON, E.: *Identifikáció és identitás. In: Ifjúságszociológia. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1969. 68-84.o.*
- FERENCZI BEÁTA (SZERK.): *Szeretve nevelni... kézikönyv (nem csak) befogadó szülőknek, Szent Lukács Görögkatolikus Szeretetszolgálat, Nyíregyháza, 2013.*
- GABNAI K.: *Drámajátékok gyermekeknek, fiataloknak, felnőtteknek, Marcibányi Művelődési Központ, Budapest, 1993.*
- GORDON, THOMAS: *P.E.T.: A szülői eredményesség tanulása, Budapest: Gondolat, 1990.*
- GORDON, THOMAS: *T.E.T.: A tanári hatékonyság fejlesztése, Budapest: Gondolat, 1990*
- HAJDUSKA M., 2008, *Krizislélektan, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest*
- HEIT G. (SZERK.), 1980, *Önismereti játékok és beszélgetések, NPI, Budapest*
- HUNYADY GYÖRGYNÉ: *Konfliktusok az iskolában. — Budapest: Budapesti Tanítóképző Főiskola, 1998.*
- JOACHIM RUMPF: *Hogyan bánjunk az agresszív gyerekkel? Verekedés, veszekedés, rombolás, Akkord Kiadó, 2004.*
- JUDITH SIEGEL: *A bizalom helyreállítása, Tárgykapcsolati párterápia, Családterápiás sorozat 11. Animula Kiadó, 1992.*
- JUDTH HERMAN: *Trauma és gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig. 2011. Háttér*

2. A gondozási és nevelési tevékenységhez szükséges alapvető szakmai ismeretek

34 óra elmélet + 4 óra elméletigényes gyakorlat

2.1. Egészségügyi alapismeretek

7 óra elmélet

2 óra elméletigényes gyakorlat

2.1.1. Követelmény

A nevelőszülő

- ismerje az egészségügyi ellátás rendszerét, igénybevételének lehetőségeit.
- legyen tisztában a balesetvédelem és az elsősegélynyújtás szabályaival.
- ismerje a gyermek életkorának megfelelő gondozási feladatokat.
- legyen tisztában a leggyakoribb gyermekbetegségekkel és a hozzájuk kapcsolódó alapvető ápolási ismeretekkel.
- ismerje fel a bántalmazás jeleit.
- ismerje a prevenció lényegét (pl.: szexuális felvilágosítás, drogmegelőző felvilágosítás, egészséges életmód stb.).

2.1.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- eligazodni az egészségügy általános rendszerében (alap-, szakellátás) és kellő információkkal rendelkezve igénybe venni az egészségügyi szolgáltatásokat.
- a balesetek megelőzésére, a balesetmentes tárgyi környezet kialakítására. Ismeri és alkalmazni tudja az elsősegélynyújtás elemeit.
- megteremteni a feltételeket az élettani szükségletek kielégítéséhez, az egészséges fejlődést biztosító táplálkozáshoz, a higiénés szokások és a rendszeres napirend kialakításához.
- felismerni a betegségekre utaló tüneteket, és képes azok enyhítésére az orvos megérkezéséig.
- a gyermekekben kialakítani az egészségügyi ellátásban meglévő megelőző, egészségmegőrző szolgáltatások igénybevételének szükségletét.
- felismerni a bántalmazás jeleit és megtenni a szükséges jelzéseket az illetékes szakembernek.

- megismertetni gondozottjait a szexuális felvilágosítás, a védekezés fontosságával, a kábítószer- és más szervezetet károsító anyag fogyasztásának veszélyeivel, az áldozattá válás körülményeivel, a segítő szolgáltatások körével.
- a gyermek életkorhoz kötődő gondozási-nevelési feladatait a biológiai fejlődés szakaszainak ismerveihez igazítani.

2.1.3. Tartalom

Egészségügyi ellátás rendszere, igénybevétele

- egészségügyi alapellátás
- egészségügyi szakellátás
- kapcsolat a védőnővel, gyermekorvossal, szakorvossal
- közgyógyellátás

Balesetvédelem

- egészséges és biztonságos tárgyi környezet
- környezeti higiéné

Életkornak megfelelő gondozási feladatok

- életkori szakaszok és jellemzőik (intrauterin-, újszülött-, csecsemő-, kisgyermek-, óvodás-, kisiskolás-, serdülő-, ifjú-, felnőttkor)
- testi fejlődés rendellenességeire utaló tünetek
- rendszeres életvitel kialakítása (táplálkozás, tisztálkodás, öltözködés, alvás, ágytisztaság, szobatisztaság, mozgásigény, rekreációs lehetőségek)
- személyi higiéné

Gyermekebetegségek

- leggyakoribb gyermekebetegségek
- védőoltások
- szűrések

Ápolási ismeretek

- kóros állapotok jellemző tünetei
- tünetek enyhítése az orvos érkezéséig
- gyógyszerelés szabályai, házi gyógyszertár összeállítása
- teendők lázas, görcsös, ájulós állapot esetén

Bántalmazás felismerése

a) gyermekbántalmazás felismerése, kezelése

- fizikai
- érzelmi
- szexuális

b) prevenció (szexuális felvilágosítás, drogmegelőző felvilágosítás)

- életkornak megfelelő szexuális felvilágosítás
- kábítószer-fogyasztás lehetséges módjai, jelei

Elméletigényes gyakorlat

2 óra

Elsősegélynyújtás

- elsődleges teendők
- eszközök

2.1.4. Értékelés:

A témakör lezárásaként írásban, teszt formátumú számonkérés történjen a terület legfontosabb fogalmaiból és az átadott ismeretekből.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

2.1.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek

Orvos, védőnő, akik ismerik a gyermekvédelem rendszerét, a nevelőszülő feladatait.

Tárgyi feltételek

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem

Flipchart tábla

A gyakorlathoz

Az elsősegélynyújtás alapvető eszközei (kötszerek, rögzítősín stb.)

Házipatika (lázmérő, szemcseppentő stb.)

2.2. Pszichológiai ismeretek

10 óra elmélet

2.2.1. Követelmény

A témakör tanításának célja olyan alapvető lélektani ismereteket nyújtani a hallgatók számára a fejlődéslélektan és a szociálpszichológia területéről, melynek segítségével képessé válhatnak a gyermek gondozása és nevelése során szerzett saját tapasztalataik kiegészítésére, értelmezésére és rendszerezésére.

2.2.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- a gyermeki fejlődés egyes szakaszairól valós, rendszerbe foglalható, gyakorlata során mozgósítható ismereteket szerezni.
- átlátni a mozgás és az értelmi fejlődés kapcsolatát.
- felismerni a személyiségfejlődés társas környezetbe ágyazott jellegét és a fontos személyek általi meghatározottságát.
- megérteni az emberi szükségletek egymásra épülő rendszerét és felismerni a kielégítetlen szükségletek hatásait.
- felismerni a játék jelentőségét, a megismerést és tanulást segítő szerepét a fejlődésben.
- megérteni az önállóság, az önbecsülés, az éntudat és az énazonosság jelentőségét a személyiségfejlődésében.
- belátni, hogy minden esetben személyre szabott nevelési módszereket kell kialakítania.
- az emberi kapcsolatok törvényszerűségeinek megismerésére, és a keletkező problémák kezelésére megfelelő megoldási módokat alkalmazni.
- a gyermek lelkiállapot változásainak, viselkedési és tanulási problémáinak érzékelésére, ideje korán a szokásostól eltérő reakciók észlelésére és ezekre magyarázatokat keresni.
- megalapozni, serkenteni és támogatni a gyermek törekvéseit a tanulásra, önfejlesztésre és művelődésre.

2.2.3. Tartalom

Bevezetés a fejlődéslélektanba

- a lelki fejlődési szakaszok, meghatározó tényezők
- a kötődés, az anya-gyermek kapcsolat
- érzelmi stabilitás, biztonság
- az értelmi fejlődés
- az életkori feladatok, Erikson elmélete
- a szükségletek egymásra épülése, A. H. Maslow
- a kielégítetlen szükségletek hatásai
- az elhanyagolás

Bevezetés a szociálpszichológiába

- a társas kapcsolatok kialakulása, jellemzői
- az egyén a csoportban
- beilleszkedés, elkülönülés
- minták és szerepek
- konfliktus, a konfliktusok kezelése
- előítéletek

2.2.4. Értékelés

A témakör lezárásaként írásban, teszt formátumú számonkérés történjen a terület legfontosabb fogalmaiból és az átadott ismeretekből.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

2.2.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

A témakört a gyermekvédelmi gyakorlatban jártas pszichológus oktassa.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem

Teszt és megoldókulcs

2.3. Pedagógiai alapismeretek

4 óra elmélet

2.3.1. Követelmény

Olyan nevelőszülők képzése, akik a befogadott gyermekeket nagy szakmai hozzáértéssel nevelik és támogatják a fiatal felnőtteket.

Olyan ismereteket nyújtani, amelyek révén a nevelt gyermek számára – annak képességeihez igazodóan – biztosítani tudják a gondozás, nevelés feltételeit, a gyermek fejlődéséhez szükséges családi szocializációs színteret.

Elsajátítják azokat a készségeket, melyek révén elő tudják segíteni a gyermek felkészülését az önálló életre, a családi és társadalmi normák elfogadására és betartására.

2.3.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- együttműködni gyermekkel kapcsolatban álló, érte felelős szakemberekkel a szakmai team (nevelőszülő, nevelőszülői tanácsadó, gyermekvédelmi gyám stb.) tagjaként.
- feltárni a fejlesztendő területeit és fejleszteni együttműködési készségét kiscsoportos tréninggyakorlatok által.
- a személyiség szakmai megerősítésére, önbizalom, énhatékonyság fejlesztésére s ezt hatékonyan alkalmazni munkájában.
- észrevenni a gyermek viselkedésében történő változásokat és rendellenességeket, és képes ezeket a megfelelő szakember számára megfogalmazni.
- a gyermek megismerésén alapuló ösztönző, a pozitív értékekre épülő visszajelzések, értékelések alkalmazására (pl.: dicséretre, bátorításra, szeretetteljes odafordulásra).

2.3.3. Tartalom

A nevelés, mint értékkeövető tevékenység, a nevelőszülő szerepe a nevelési folyamatban

A szocializáció

- a szocializáció közvetítői (család, óvoda, iskola, kortárs csoportok, munkahely)
- a szocializáció formái (spontán szocializáció, tudatos szocializáció)
- a család szocializációs funkciója
- különböző szerepek elfogadott értékek és normák alapján
- a konfliktus, konfliktusmegoldási stratégiák
- a sikeres szocializáció egyik fontos feltétele: a nevelőszülő empátiás viselkedése, a gyermek érzéseinek lehető legpontosabb visszajelzése.

A nehezen nevelhető gyermek

A szociális inadaptáció kialakulásának okai.

A nehezen nevelhetőség a szocializáció zavara.

A szociális inadaptáció kialakulásában közrejátszó egyéb okok, mint pl.

- ambivalens szülői kapcsolat, rendezetlen családi állapot,
- túlzott szigor vagy ellentéte, az elkényeztetés, amelyek önállótlanághoz vezetnek,
- passzív nevelés, magára hagyottság,
- iskolai átmeneti zavarok, problémák.

A nehezen nevelhetőség jellemző tünetei:

- az adott életkori sajátosságoktól eltérő magatartás
- az iskolai környezetben inadaptált magatartás
- alkalmazkodási és beilleszkedési zavar
- nem megfelelő társas, közösségi kapcsolat
- később önértékelési zavarok jelennek meg
- ellentmondás a „lehetőség” és a „valós” között

A leggyakrabban előforduló nevelési nehézségek: (agresszió, indulat, szorongás, félelem, magányosság és gátoltság, fegyelmezetlenség)

Fejlesztési lehetőségek:

- a célkitűzés, célkeresés és az egyéni képességek összefüggése, a családi minta szerepe
- a társadalmi hatások
- a cél elérését segítő és gátló személyiségvonások

Inkluzív nevelési környezet kialakítása:

- az inkluzív pedagógia a teljes befogadás pedagógiája
- a helyi társadalom valamennyi szereplője segíti a gyermek szocializációját
- összefoglalóan: elfogadás, biztonságérzet, pozitív jövőkép

2.3.4. Értékelés

A témakör lezárásaként írásban, teszt formátumú számonkérés történjen a terület legfontosabb fogalmaiból és az átadott ismeretekből.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

2.3.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Az oktató pszichológus, pedagógia szakos tanár és szociális munkás lehet.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel felszerelt oktató terem (írásvetítő, CD-lejátszó),
Flipchart tábla.

2.4. Gyógypedagógiai alapismeretek

9 óra elmélet

2 óra elméletigényes gyakorlat

2.4.1. Követelmény

A nevelőszülők ismerjék meg:

- a fejlődési nehézségeket okozó tényezők fajtáit, a fejlődési elmaradás okait és tüneteit;
- az átlagostól eltérő fejlődésből adódó nevelési feladatokat;
- a korai fejlesztés fontosságát;
- az organikus okokra visszavezethető sérülések fajtáit;
- a különböző sérülések korrekációjában segítséget nyújtó szakembereket és intézményeket;
- a sérült gyermek nevelésének hatását családi életükre;
- a sérült gyermek nevelőszülői családban történő nevelése során a fejlesztés lehetőségeit.

2.4.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes:

- személyes kompetenciáiban (elhivatottság, megbízhatóság, állóképesség, érzelmi stabilitás) és társas kompetenciáiban (segítőkészség, empátia, kapcsolatteremtő készség) megerősödve hatékony szakmai tevékenységet végezni.
- adekvát kommunikációra, a másság elfogadásának segítésére, az előítéletesség kezelésére.
- a szakmai illetékesség határainak ismeretével és betartásával szakmai együttműködésre.
- módszerkompetenciák terén a megfelelő információk birtokában az ismeretek speciális helyzetben történő alkalmazására, problémaelemzésre.
- a helyzetfelismerésre, rendszerben való gondolkodásra s ezek alapján végezni gondozó, nevelő tevékenységét.
- nyitott hozzáállással, gyakorlatias feladatértelmezéssel a gyermek pozitív énképének kialakítását segíteni, a sérülés mértékétől függően az önálló életvitel esélyének javításában közreműködni.

2.4.3. Tartalom:

Fejlődési nehézségeket, elakadásokat okozó tényezők fajtái:

Genetikus, születés előtti sérülések, születés közbeni és utáni ártalmak, fizikai, érzelmi, értelmi szinten megnyilvánuló elhanyagolás, balesetek, traumák, helytelen viselkedésminták, negatív azonosulási lehetőséget nyújtó családi környezet.

Fejlődési elmaradás okai, tünetei:

Okok:

- fizikai elhanyagolás
- szükségletkielégítés hiányossága
- elhanyagolt fejlődési feladatok
- nem fedezheti fel biztonsággal környezetét
- ingerszegény környezet
- irányító figyelem hiánya
- nem alakítják viselkedését szabályokkal
- bántalmazó szülői magatartás
- szenvedélybeteg szülő

Tünetek:

- létbizonytalanság, kiszolgáltatottságérzés
- bizalom építésének folyamata, kötődési képesség sérülése
- érzelmi, indulati élet zavara
- sérül a kutató ösztön elmarad a mozgásfejlődésében
- értelmi szinten történő elmaradás
- éntudat kialakulása és a kompetencia érzés sérül
- empátia kialakulása, szocializáció sérül
- szorongás, agresszivitás
- önértékelési zavarok, lazább személyiségstruktúra

A nevelőszülő segítő munkája:

a gyermek személyének elfogadása, empátia, kongruens magatartás, biztonság megteremtése.

A fogyatékoság okai, tünetei, típusai

Endogén, öröklött, genetikusan meghatározott, exogén szervezeten kívüli okok.

Az organikus okokra visszavezethető sérülések

Látás, hallás, beszéd, mozgás, értelmi sérülés, érzelmi, akaratú sérülés, halmozottan sérült gyermek

A sérült személyiség általános jellemzői és a különféle fogyatékoságok áttekintése

Megváltozik a fejlődési tempó, a személyiség szerkezet átalakul. Egyszerű funkciók nem alakulnak ki, vagy rendellenessé válnak. Változik az információfelvétel, kommunikáció, környezethez való alkalmazkodás.

A sérült gyermek és a család

A sérült gyermek hatással van a család anyagi helyzetére, lelki erőforrásaira, egyensúlyára, alegységeire, aktuális életszakasz folyamatainak sikerességére.

A sérült gyermek nevelése fejlesztésének lehetőségei

A korai fejlesztés fontosságának felismerése, kapcsolatfelvétel a Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központtal és az ott megfogalmazott javaslatok felhasználása a nevelési tevékenység során.

A terápia fejlesztési egységei, fejlesztési irányok

Fejlesztési egységek: mozgás, anyanyelvi fejlesztés, megismerő funkciók, grafopercepció.
Fejlesztési irányok: szocializáció, testséma, téri orientáció, nagymozgások, önkiszolgálás.

A gyógypedagógiai segítséget igénylő problémák

Részképességzavarok, hiperaktivitás, magatartási rendellenességek, fogyatékoság stb.

Elméletigényes gyakorlat

2 óra elméletigényes gyakorlat

Intézménylátogatás:

Korai fejlesztő központban és/vagy a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságnál.

2.4.4. Értékelés

Írásban vagy szóban történő számonkérés.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

2.4.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek

A témakör ismeretanyagának átadásához gyógypedagógusra, vagy gyermekvédelemben dolgozó fejlesztő pedagógusra van szükség.

Tárgyi feltételek

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem, CD-lejátszó, flipchart tábla.

2.5. A szolgáltatók működése, az azt meghatározó jogi szabályozás **2 óra elmélet**

2.5.1. Követelmény

A téma célja, hogy a hallgatók elsajátíthassák az adott probléma jogi szempontú megközelítésének módját (hogyan gondolkodnak a jogászok), továbbá megérthessék a szolgáltató jogszabályokban előírt, és őket érintő tevékenységének átfogóbb kontextusba helyezett magyarázatát (mit kell tennie a szolgáltatónak, és miért teszi azt).

2.5.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes:

- a szerzett ismeretei alapján jogtudatos gondolkodásra.
- az összetett problémaértelmezésre az adott kihívás okainak és hatásainak összefüggéseiben.
- a megértésen alapuló tevékenységre.
- feladatát a saját szolgáltatótevékenységét meghatározó szabályokra építve végezni.
- a szolgáltató által támasztott követelmények értő megközelítésére.

2.5.3. Tartalom

A téma felöleli, csak szemléletformálás erejéig mindazon ismereteket, amelyek segítségével a hallgató megérti a jogrendszer lényegét, a jogszabályok szerinti működés biztosításáért felelős szervezetek működését.

Megismeri a működtetőre és a fenntartóra vonatkozó jogi szabályozás lényegi elemeit. Ezen lényegi elemek, ismeretek birtokában érteni fogja a működtető és a fenntartó őt érintő követelményrendszerének és eljárás módjának háttérben lévő ok-okozati kapcsolatokat. (Tudja, hogy mi a jog, és hogyan működik; tudja és értse, mit kell tennie a szolgáltatónak őt érintően, és azt miért kell tennie.)

- A jog fogalma
- Alapvető jogi fogalmak
- A működtetőre vonatkozó jogi szabályozás alapelemei

- A működtetőre vonatkozó jogi szabályozás okai (értelme)
- A fenntartóra vonatkozó jogi szabályozás alapelemei
- A fenntartóra vonatkozó jogi szabályozás okai (értelme)

2.5.4. Értékelés

Szóban történő számonkérés.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

2.5.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek

Jogi végzettség, gyermekvédelmi tapasztalat.

Tárgyi feltételek

Flipchart tábla, projektor, számítógép, vetítövászón.

2.6. A hatóságok működéséről, eljárásrendekről, az azt meghatározó jogi szabályozásról

2 óra elmélet

2.6.1. Követelmény

A nevelőszülőnek ismernie szükséges azon alapvető jogszabályok címét és leglényegesebb tartalmát, amelyek meghatározzák a gyámhatóságok, valamint a saját nevelőszülői működésének, tevékenységének jogi kereteit.

A nevelőszülőnek tisztában kell lennie azon szabályokkal, amelyeket a gyermek gondozása, nevelése során figyelembe kell venni, így különösen a gyermekvédelmi szolgáltatások, gyámhatósági eljárások legalapvetőbb szabályaival, a gyámság ellátásával, a gondozott gyermek személyes kapcsolatainak ápolásával kapcsolatos eljárási szabályokkal.

A nevelőszülőnek ne okozzon nehézséget annak felismerése, hogy valamely ügyben hatósági eljárás szükséges, illetve az ügyintézés melyik hatóságnál történhet.

2.6.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes:

- biztonsággal eligazodni a gondozott gyermek ügyében eljáró szervek, hatóságok és azok feladatai között.
- saját szerepét, feladatait és lehetőségeit ismerve a gondozott gyermeket érintő hatósági eljárásokban részt venni.

2.6.3. Tartalom

- A jogszabályi hierarchia tájékoztató jellegű bemutatása, és abban a témakör tárgyát képező jogszabályok elhelyezése.
- A közigazgatás rendszerének, ügyészségi, bírósági rendszer, valamint a gyámhatóságokra vonatkozó szabályozás bemutatása, elhelyezése, szerepe a gyermekvédelem rendszerében.
- A nevelőszülői tevékenység engedélyezésével kapcsolatos eljárás utalásszerű ismertetése (kapcsolat megteremtése érdekében az engedélyezést és ellenőrzést külön tárgyaló témakörhöz).
- A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény és a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet– a nevelőszülői tevékenység szempontjából irányadó – részletes ismertetése, így különösen a hatósági eljárás szakaszainak, az ügyféli jogoknak és kötelezettségeknek, a gyermek képviselőtételére vonatkozó szabályoknak, az egyes eljárási típusok speciális szabályainak ismertetése.
- Kitekintés más, nem közigazgatási eljárásokra, így különösen Ptk, Btk. egyes szabályainak ismertetése.
- Gyakorlati útmutatás hatósági ügyintézéshez.
- Iratminták megismerése, elemzése, hatósági döntések értelmezése.
- Beadvány készítése, vagy hatósági eljárási űrlap kitöltése.

Módszerek

- Előadás prezentációval, konzultációs lehetőséggel.
- Gyakorlás írásbeli feladat megoldásával.
- Írásbeli feladat közös megoldása, önellenőrzés mellett.

2.6.4. Értékelés

Az ismeretek elsajátításának ellenőrzése írásban, teszt formájában történjen.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

2.6.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Gyámhatósági gyakorlattal, felsőfokú végzettséggel rendelkező oktató.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktató terem.

Anonimizált hatósági iratok oktatási célra.

Kitölthető hatósági eljárási űrlapok a hallgatók létszámához igazodó példányban, gyakorlás céljára.

2.7. Szakirodalom

Oktatók számára

A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése kapcsán a gyermek bántalmazásának felismerésére és megszüntetésére irányuló szektorsemleges egységes elvek és módszertan/ EMMI SZGYF 2014.

Az irányadó jogszabályok, a törvényekhez fűzött indokolás. Forrás: www.njt.hu

BAGDY E., TELKES J. (1990): *Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában.*

Tankönyvkiadó, Budapest.

BALOGH É. (2005): *Fejlődéslélektan.* Didakt Kft.

BARABÁS G., BARANYI B., KOVÁCS A. (szerk.): *Nagykommentár a közigazgatási hatósági eljárási törvényhez.* Complex Kiadó, Budapest.

BETTELHEIM, B. (1985): *A mese és a bontakozó gyermeki lélek.* Gondolat Kiadó.

BETTELHEIM, B. (2003): *Az elég jó szülő – Könyv a gyermeknevelésről.* Cartaphilus Könyvkiadó.

BRONSON, MERRYMAN, ASHLEY (2014): *Amit rosszul tudunk a gyermekekről.*

Kulcslyuk Kiadó.

CLARKE, J. I., DAWSON C. (2004): *Felnővekedni újra.* Z Press Kiadó Kft.

COLE, M., COLE, S. (2003): *Fejlődéslélektan.* Osiris Kiadó, Budapest.

CZEIZEL E., LÁNYINÉ ENGELMAYER Á., RÁTAY CS. (1978): *Az értelmi fogyatékosok kóreredete a „Budapest vizsgálat” tükrében.* Medicina Kiadó, Budapest.

CSEPELI GY. (1997): *Szociálpszichológia.* Osiris Kiadó, Budapest.

CSEPELI GY. (1987): *Vonzalmak és kapcsolatok. Az én világom sorozat.* Kozmosz Könyvek, Budapest.

- CSÓTI, M. (2006): *A gyermek társas készségeinek fejlesztése - Kapcsolatok - kommunikáció – önbecsülés*. Pro Die Kiadó.
- CSÓTI, M. (2006): *Gyermekkori szorongás, iskolafóbia, pánikrohamok*. Pro Die Kiadó.
- DORNES, M. (2002): *A kompetens csecsemő*. Pont Kiadó, Budapest.
- ERDŐDY J. (2009): *Jogi terminológia és jogi alapfogalmak*. Szent István Társulat, Budapest.
- FELDMÁR A. (2008): *Szegény és szeretet*. Jaffa Kiadó és Kereskedelmi Kft.
- FILÓ E. (2009): *Gyermeki jogok, gyermekvédelem*. HVG-ORAC, Budapest.
- FREUD, A. (1994): *Az én és az elhárító mechanizmusok*. Párbeszéd könyvek.
- GORDON, T. (1990): *T.E.T.: A tanári hatékonyság fejlesztése*. Gondolat, Budapest.
- GORDOSNÉ DR. SZABÓ A. (1982): *Gyógypedagógia*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- HART, H.L.A. (1995): *A jog fogalma*. Osiris, Budapest.
- HASTINGS, D. (1997): *Házi betegápolás*. Magyar Könyvklub, Budapest.
- HORÁNYI A. (1998): *Gyermekeinkért - gyakorlati pszichológia szülőknek, nagyszülőknek, nevelőknek, gyermekorvosoknak*. Fővárosi Pedagógiai Intézet, Budapest.
- HORÁNYI A., KÓSÁNÉ ORMAI V. (szerk.) (2008): *Gyermekeinkért - gyakorlati pszichológia szülőknek, nagyszülőknek, egészséges és beteg gyermekekkel foglalkozóknak*. Flaccus Kiadó, Budapest.
- HUNYADY GYÖRGYNÉ (1998): *Konfliktusok az iskolában*. Budapesti Tanítóképző Főiskola, Budapest.
- ILLYÉS S. (2000): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. ELTE BGGYFK, Budapest.
- KÁLMÁN ZS., KÖNCZEI GY. (2002): *A Taigetosztól az esélyegyenlőségig*. Osiris Kiadó.
- KÁLMÁNCHEY M. (2001): *Nevelőszülőnél élő gyermekeknél előforduló pszichés problémák*. Család, gyermek, ifjúság, 2. 24-29.
- KEMÉNYNÉ DR. PÁLFFY K. (2005): *Bevezetés a pszichológiába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- KÓSÁNÉ ORMAI V. (1986): *Fejlődéslélektani vizsgálatok. Társas kapcsolat és személyiség*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- KÓSÁNÉ ORMAI V. (1984): *Neveléslélektani vizsgálatok*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- KOZMA B. (1997): *Pedagógia I. II.* Comenius Bt. Pécs.
- LANTAI CS., MATTENHEIM G.: *Tansegédlet a Ket.-novellából eredő jogszabály-módosításokhoz a gyermekvédelmi és gyámügyi igazgatás területén*
- Forrás: https://vtki.uninke.hu/downloads/Arop/227/Szakigazgatas/gyermek_es_gyamugyi_igazgatas/gyermek_es_gyamugyi_igazgatas_segedlet.pdf
- MASLOW, A. (2003): *A lét pszichológiája felé*. Ursus Libris Kiadó Bt.
-

MATTENHEIM G.: *Gyermekvédelmi és gyámügyi igazgatás főbb szabályai. Gyámhatósági ügyek közös eljárási szabályai*

Forrás: http://www.obdk.hu/UserFiles/dr__mattenheim_greta_eloadasa.pdf

MÉREI F., V. BINET Á. (1993): *Gyermeklélektan*. Gondolat Kiadó, Budapest.

MURÁNYI-KOVÁCS ENDRÉNÉ, KABAINÉ HUSZKA A. (1998): *A gyermekkori és a serdülőkori személyiségzavarok pszichológiája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

MURTAGH, J.(1999): *Betegoktatás*. Medicina Kiadó Rt., Budapest.

PÁL F. (2012): *A szorongástól az önbecsülésig*. Kulcslyuk Kiadó.

POPPER P. (2000): *Felnőtnnek lenni. Az élet dolgai sorozat*. Saxum Kiadó Bt.

RANSCHBURG J. (2003): *Szülők lettünk. Az élet dolgai sorozat*. Saxum Kiadó Bt.

RÉVÉSZ GY. (2004): *Szülői bánásmód-gyermekbántalmazás*. Újmandátum Kiadó, Budapest.

STERN, D. (2004): *Az anyaság állapota*. A pszichoterápia klasszikusai sorozat. Animula, Budapest.

STOPPARD, M. (1990): *Gyermekbetegségek A-Z*. Park Könyvkiadó, Budapest.

SZABADI I., HEGEDŰS GY., HERMANN A. (szerk.) (1970): *Átmenetek iskoláskorig*. Magyar Pedagógiai Társaság.

SZABÓ I. (1998): *Bevezetés a szociálpszichológiába*, Nemzeti Tankönyvkiadó Rt.

Szexuális gyermekbántalmazás a családban. CIBA. Szociális Szakmai Gyűjtemény sorozat. Animula Kiadó, Budapest, 2006.

SZILÁGYI V.: *A (pszicho)szexuális fejlődés régi és új modelljei*. www.extra.hu/szexologia

TOMPA A. (1996): *Környezet és egészség*. SubRosa Kiadó, Budapest.

VAJDA ZS. (2006): *A gyermek pszichológiai fejlődése*. Helikon Kiadó.

VEKERDY T. (2006): *Az óvoda és az első iskolai évek - a pszichológus szemével*. Az élet dolgai sorozat. Saxum.

Képzésben részt vevők számára

Az önismerettől a biztonságig. Kapocs Könyvek. NCSSZI és a Csupaszívek Társasága Budapest, 2004.

BETTELHEIM, B. (1994): *Az elég jó szülő. Könyv a gyermeknevelésről*. Gondolat, Budapest.

BORBÉLY S., JÁSZBERÉNYI M., KEDL M. (1998): *Szülők könyve érzelmileg sérült kisgyermek neveléséhez*. Medicina Kiadó, Budapest.

BUDA B. (1995): *A mentálhigiéné szemléleti és gyakorlati kérdései*. Budapest.

- DEÁKNÉ BANCSÓ. K. (2004): *Ilyen a jó gyermek? 33 nevelési célzatú történet*. Tudatos szülő sorozat. Deák és Társa Kiadó.
- DEÁKNÉ BANCSÓ K. (2004): *Kiskamaszok akcióban. 33 történet*. Tudatos szülő sorozat. Deák és Társa Kiadó.
- DEÁKNÉ BANCSÓ K. (2010): *Anya taníts engem*. Tudatos lépés Kft.
- DEÁKNÉ BANCSÓ K: *Apró lépések az iskola felé*
- DEÁKNÉ BANCSÓ K: *Hogyan fejlesztik?*
- DEÁKNÉ BANCSÓ K: *Ilyenek a gyermekek?*
- DEÁKNÉ BANCSÓ K: *Óvodások tankönyve*
- DORNES, M. (2002): *A kompetens csecsemő*. Pont Kiadó, Budapest.
- ERDŐDY J. (2009): *Jogi terminológia és jogi alapfogalmak*. Szent István Társulat, Budapest
- ERIKSON, E. (1969): *Identifikáció és identitás*. In: *Iffúságszociológia*. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 68-84.
- F. VÁRKONYI ZS. (2001): *Tanulom magam*. Magyar Könyvklub, Budapest.
- FILÓ E. (2009): *Gyermeki jogok, gyermekvédelem*. HVG-ORAC, Budapest.
- GÓSY M. (2005, 2009): *Beszédészlelés és beszédmegértés fejlesztése*. Iskolások részére. Óvodásoknak. Nikol Kiadó.
- HART, H.L.A. (1995): *A jog fogalma*. Osiris, Budapest
- HASTINGS, D. (1997): *Házi betegápolás*. Magyar Könyvklub, Budapest
- HAUCK, P. (2007): *Csak a baj van velük? Hogyan neveljük kiegyensúlyozott gyermekeket*. Hétköznapi pszichológia sorozat. Park Könyvkiadó Kft.
- HOFFMANN G., HORÁNYI A., SCHÖDL L.: *Lélektani alapismeretek*. Fővárosi Pedagógiai Intézet
- KÁLMÁN ZS. (1994): *Bánatkő /Sérült gyermekek a családban/ Bliss Alapítvány Keraban Könyvkiadó*
- KEMÉNYNÉ DR. PÁLFFY K. (2005): *Bevezetés a pszichológiába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- KISSNÉ HAFFNER É.: *Ők és mi Down szindrómás gyermekekről*. Magánkiadás
- LÁSZLÓ Zs.: *Az örökmozgó gyermek ton-ton könyvek*. Fimóta Alapítvány.
- Nevelőszülői Kézikönyv*. Családpolitikai füzetek. Népjóléti Minisztérium, Budapest, 1994.
- RANSCHBURG J. (1995): *Félelem, harag, agresszió*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- RÉVÉSZ GY. (2004): *Szülői bánásmód-gyermekbántalmazás*. Újmandátum Kiadó, Budapest.
- SOMLAI P. (1986): *Konfliktus és megértés. A családi kapcsolatrendszer elmélete*. Gondolat, Budapest.

SOMLAI P. (1997): *Szocializáció*. Corvina, Budapest.

STOPPARD, M. (1990): *Gyermekbetegségek A-Z*. Park Könyvkiadó, Budapest.

SZEKSZÁRDI J. (1995): *Utak és módok: pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről*. IF Alapítvány, Budapest, M.ENCORE, Szolnok.

TOMPA A. (1996): *Környezet és egészség*. SubRosa Kiadó, Budapest.

VARGA A. (2009): *Inklúzió a gyermekvédelemben*. Család, Gyermek, Ifjúság, 2. 7-15.

VOLENTICS A. (1996): *Gyermekvédelem és reszocializáció*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 213-261.

VOLENTICS A. (2000): *Nehezen nevelhető, inadaptált gyermekek a közoktatás és a gyermekvédelem intézményeiben*. In: Dr. Illyés Sándor (szerk.): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Budapest, 602-628.

2.7.3. Ajánlott filmek:

- Az otthon kék ege (My Louisiana Sky) színes, magyarul beszélő, amerikai filmdráma, 100 perc, 2001
- Nevem Sam (I Am Sam) színes, magyarul beszélő, amerikai filmdráma, 132 perc, 2001

3. Gyermekvédelmi intervenció (szociális érzékenyítés)

26 óra elmélet + 4 óra elméletigényes gyakorlat

3.1. Gyermek – Család – Társadalom

4 óra

3.1.1. Követelmények

Család és életmód:

A képzésben résztvevők rendelkezzenek ismeretekkel a családról, funkcióiról, feladatairól, a családi életformák sokféleségéről, a vér szerinti családról és a nevelőcsalád szerepéről, sajátosságairól.

A képesített nevelőszülők – mint befogadó szülők – legyenek tisztában a családi nevelés jelentőségével, a gyermek életében betöltött szerepével, a család, mint támogató rendszer megismerésével.

A hallgatók ismerjék fel, hogy a családi életet szervező szabályok, normák, értékek miként alakítják az életmódot, a szükségletek kielégítése érdekében tett erőfeszítéseket, az emberi kapcsolatokat a konkrét társadalmi környezet által is meghatározottan.

Fontos cél és követelmény, hogy az ismeretszerzés hozzájáruljon a család rendszerszerű működésének megismeréséhez, tudatossá váljon az, hogy a vér szerinti családból hozott kultúra, értékek, normák, mint konfliktusforrások is jelentkezhetnek az új családi közösségben, ez krízishez és a család sebezhetőségéhez vezethet.

Család – Társadalom:

A téma tanításának célja és tantárgyi, témaköri követelmény, hogy a képesített nevelőszülő ismerje meg és értse meg az egyén, a család, a csoport, a társadalom működését; rendszerben és tágabb társadalmi összefüggésben lássa saját szakmai szerepét és tevékenységének jelentőségét.

A képzésben résztvevők a mikrokörnyezetben, a családban, a háztartásban, a gazdálkodásban értelmezzék az iskolázottság, a munkavégzés, a társadalmi munkamegosztás, a jövedelem és a fogyasztás összefüggéseit.

A gyermekről, a családról és a társadalom működésével kapcsolatos ismereteire és tapasztalataira építve a hallgató tudjon foglalkozni a társadalom és a gyermekvédelem kérdéseivel és a preventív gyermekvédelemmel.

3.1.2. Kompetenciák

Család és életmód:

A nevelőszülő képes

- a család jelentőségéről, a családi környezet szocializációban betöltött szerepéről, a vér szerinti családról, nevelőszülői családról és a családi nevelés gyermek életében betöltött szerepéről megszerzett tudását a gyakorlatban alkalmazni.
- mindennapi gyakorlatában elfogadni a családtípusok, a családi életformák sokféleségét, és a családba fogadott gyermek hagyományait és értékeit.
- a család életmódját meghatározó tényezőkről szerzett ismeretekkel rendelkezve, a családi nevelés és családon belüli együttélés értékeinek közvetítésére, a társadalmilag elfogadott értékrend kialakulásának segítésére.
- a család életmódjának olyan alakítására, ami a családtagok számára a lehető leghatékonyabb fejlődést szolgálja.
- alkalmazni a gazdálkodási és háztartásvezetési, valamint a családon belüli munkamegosztással kapcsolatos ismereteket.
- felmérni a kultúrák különbözőségének hatásait és törekszik a különböző kultúrák megismerésére, elfogadására, a kulturális különbözőségekből eredő problémák mérséklésére.
- annak a megértésére, hogy a vér szerinti családból hozott értékek, vagy akár a vér szerinti családdal való kapcsolatok is konfliktusforrást jelenthetnek az új családi közösségben.
- értelmezni az egyén, a család, a csoport, a társadalom és a környezet viszonyát és annak társadalmi meghatározottságát.

Család – Társadalom:

A nevelőszülő képes

- felismerni az egyén és a család működésének társadalmi meghatározottságát.

- az adott környezetben a gyermek képességeinek, életkorának, fejlődési szükségleteinek és érdekeinek megfelelő, diszkriminációmentes gondozási-nevelési gyakorlatot megvalósítani.
- a társadalom belső tagozódásáról, folyamatos változásairól, a társadalmi egyenlőtlenségekről és újratermelődésük okairól releváns ismereteket szerezni, és ezeknek a gyermekekre, családokra gyakorolt hatásait felismerni, és ezt a megszerzett tudást a mindennapi gyakorlatában érvényesíteni.
- átlátni a szegénység kialakulásának okait, jellemzőit és megjelenési formáit.
- felmérni a szegénységben élés és depriváció hatásait a gyermekek fejlődésére.
- felismerni az életmód, a kultúra különbözőségeit, az etnikai kisebbségek sajátosságait, a diszkrimináció területeit (nemi, faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, életkor) és képes az egyenlő bánásmód megvalósítására.
- felmérni a deviáns jelenségek fejlődésre gyakorolt hatásait, kialakulásuknak okait és megjelenési formáit, és képes a mindennapi gyakorlatában a problémás helyzetben, külső szakszerű segítségért folyamodni.

3.1.3. Tartalom

Család és életmód

A család fogalma, típusai, jellemzői. Vér szerinti család, befogadó család, nevelőszülői család, örökbefogadó család. A család szerepe a társadalomban és a család működésének társadalmi meghatározottsága.

A család, mint elsődleges szocializációs színtér, a családi szocializáció jelentősége.

A család funkciói és hangsúlyeltolódások, változások e funkciókban.

A család, mint támogató rendszer, és mint problémaforrás. A családon belüli kommunikáció.

Családi szerepek, családi életszakaszok, krízisek és konfliktusok.

A családi- és a mikrokörnyezet szerepe az értékek, szokások, hagyományok kialakulásában és az életmódban.

Életmód, kultúra, normák és értékrend alakítása a családban.

Család – Társadalom

A társadalom és a család kapcsolata, egymásra hatása, az egyén és a család társadalmi meghatározottsága.

A társadalmi egyenlőtlenségek kialakulásának okai és megjelenési formái.

Az egyenlőtlenségek és a szegénység (munkanélküliség, jövedelmi szegénység, lakhatási szegénység) hatása a gyermekek fejlődésére.

A gyermekszegénység okai és főbb meghatározói Magyarországon.

Helyi társadalmi folyamatok, kirekesztettség, az egészségügyi, szociális és az oktatási szolgáltatásokhoz való hozzáférés nehézségei.

Élet a társadalom peremén, hátrányos megkülönböztetés.

A roma népesség Magyarországon, roma gyermekek – roma nevelőszülők.

A társadalmi kohézió erősítéséért és a diszkriminációmentes gyakorlat megvalósulásáért megtehető lépések a mikrokörnyezetben.

3.1.4. Értékelés

Értékelés a téma lezárásakor szöveges értékeléssel: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

3.1.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Felsőfokú szociális alapképzéssel rendelkező szakember. Legyen konkrét társadalmi tapasztalata a rossz szociális körülmények között élő családok életmódjáról, kultúrájáról és a gyermekvédelmi ellátásról. Lehetőség szerint rendelkezzen gyakorlattal a kooperatív tanítási-tanulási módszereket alkalmazásának területén.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

Film vetítésének lehetősége.

Segédanyagok, szövegelemzéshez sokszorosítási lehetőség.

3.2. Társadalom és gyermekvédelem

6 óra

3.2.1. Követelmény

A nevelőszülő számára legyen világos az, hogy a gyermek fejlődésére egyaránt hatnak biológiai, családi és társadalmi tényezők.

A nevelőszülő ismerje fel azt, hogy egy gyermek felneveléséért a család és az állam egyaránt felelős. Lássa át, hogy a tevékenysége a gyermekvédelmi rendszer része.

Alakuljon ki a nevelőszülőben egy kép arról, hogy melyek a gyermekek fejlődését veszélyeztető tényezők. Milyen kockázatok és milyen védőfaktorok játszanak szerepet egy gyermek fejlődésében.

Kapjon képet a nevelőszülő arról, hogy a gyermek fejlődését veszélyeztető tényezők esetén milyen beavatkozások lehetségesek, milyen esetben van szükség arra, hogy a gyermekvédelem szereplői is beavatkozzanak a család életébe. Ismerje meg a nevelőszülő a gyermekvédelmi beavatkozások fokozatait a támogatástól a gyermek családból való kiemeléséig.

Ismerje meg a nevelőszülő a gyermekvédelmi beavatkozások két legfontosabb alapelvét:

- a gyermek a vér szerinti családjában nevelkedjen, csak akkor emeljük ki a gyermeket a családból, ha az feltétlenül szükséges;
- kiemelés esetén a gyermek számára a szükségleteinek megfelelő elhelyezési formát kell biztosítani.

3.2.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- megkülönböztetni a család működésének egyéni és társadalmi meghatározóit.
- az adott környezetben a gyermek képességeinek, életkorának, fejlődési szükségleteinek és érdekeinek megfelelő, diszkriminációmentes gondozási-nevelési gyakorlatot megvalósítani.
- felismerni a társadalom belső tagozódásának sajátosságait, annak változásait, a társadalmi egyenlőtlenségeket, újratermelődésük okait és ezek gyermekekre, családokra gyakorolt hatásait.
- átlátni a szegénység kialakulásának okait, jellemzőit és megjelenési formáit és képes felmérni a szegénységben élés és depriváció hatásait a gyermekek fejlődésére.
- megfogalmazni az életmód, a kultúra fogalmát, az etnikai kisebbségek sajátosságait, a diszkrimináció területeit (nemi, faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, életkor) és képes az egyenlő bánásmód megvalósítására.

- felmérni a deviáns jelenségek fejlődésre gyakorolt hatásait, kialakulásuknak okait és megjelenési formáit. Problémás helyzetben külső szakszerű segítségért tud folyamodni.

3.2.3. Tartalom

A gyermek fejlődésére ható biológiai, családi, társadalmi tényezők bemutatása a humánökológia modelljének alkalmazásával. Interaktív beszélgetés keretében, sok példát alkalmazva ismerkednek a nevelőszülők a modell alkalmazásával.

A gyermek fejlődésére ható kockázatok és a fejlődést segítő védőfaktorok bemutatása egy cselekvő modellben. Minden családban vannak kockázatok és erősségek (védőfaktorok). A gyermekvédelmi beavatkozás célja az egyéni, családi, környezeti erőforrások feltárása és mozgósítása a változás érdekében.

Prevenció és gyermekvédelmi beavatkozás. Néhány gyermekvédelmi eseten keresztül bemutatni a gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás főbb szereplőit, azok feladatait, a beavatkozások, intézkedések fokozatosságát, a gyermekvédelem néhány dilemmáját.

3.2.4. Értékelés

Egy előre megírt, fiktív eset alapján legyenek képesek azonosítani a gyermek fejlődését kockáztató biológiai, családi és társadalmi tényezőket, és az egyéni, családi, társadalmi védőfaktorokat. Ismerjék fel a beazonosítható ismérvek minimum 60 százalékát. A mérést önértékeléssel végezzék el. Egyénileg elvégzik a gyakorlatot, majd a képzővel közösen értékelik.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

3.2.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Felsőfokú szociális alapképzéssel és gyermekvédelmi tapasztalattal, rendelkező képző.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

Segédanyagok a kockázatok és védőfaktorok jellemző csoportjainak felsorolásával.

A gyermekjóléti alapellátás és gyermekvédelmi szakellátás intézmény típusainak leíró listája.

Esetleírás az önértékeléshez, értékelő kulcs.

3.3. Preventív gyermekvédelem

4 óra

A gyermekvédelmi prevenció tevékenység szinterei és működésük.

3.3.1. Követelmények

A képzésben résztvevő általánosságban ismerje a prevenció fogalmát és annak jelentőségét, viszonyát a beavatkozás folyamatához.

Ismerje meg a prevenció fázisait, és gyakorlati, mindennapi életből vett példákkal illusztrálva tudja bemutatni.

Ismerje fel a gyermekvédelmi rendszerben a prevenció fontosságát, szintereit – egyéntől a társadalomig – és lehetőségeit, az elsődleges, másodlagos és harmadlagos megelőzés szintjén.

3.3.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- megfogalmazni a prevenció jelentését és jelentőségét mind általánosságban, mind gyermekvédelmi vonatkozásban.
- gyakorlati példákon keresztül bemutatni a prevenció szintereit – egyén, csoport, szervezet, intézmény, lakóközösség, társadalom szintjén.
- megkülönböztetni az elsődleges, másodlagos, harmadlagos prevenció folyamatát.
- felsorolni, bemutatni a primer, szekunder és terciér preventív tevékenységeket, lehetőségeket mind általánosságban, mind a gyermekvédelemben, a családtámogatásoktól a gyermek kiemelésén keresztül a gyermekvédelmi szakellátási formákig.

3.3.3. Tartalom

A prevenció fogalma. A prevenció szintjei: elsődleges, másodlagos és harmadlagos preventív tevékenységek. A prevenció szinterei: egyén, csoport, szervezet, intézmény, lakóközösség és társadalom.

Preventív szemléletmód a gyermekvédelemben. Megelőzés és beavatkozás viszonya. A megelőzés és a beavatkozás szintjei a gyermekvédelemben. Családgondozás jelentősége és tartalma az alapellátásban és a gyermekvédelmi szakellátásban.

A preventív gyermekvédelem komponensei: családtámogatás, szociális ellátások rendszere, gyermekjóléti gondozás és kísérés, védelembe vétel, megelőző pártfogás, ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel-, prevenciós lehetőségek a gyermekvédelmi szakellátás rendszerében, hazagondozás és utánkövetés – utógondozás.

Látogatás a gyermekjóléti szolgálatnál

2 óra elméletigényes gyakorlat

3.3.4. Értékelés

Előre megírt, fiktív eset elemzése – a teljes téma tartalmából – amelyet a képzővel közösen értékelnek.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

3.3.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Gyermekvédelmi gyakorlattal, felsőfokú szociális alapvégzettséggel és/vagy pedagógiai/pszichológiai végzettséggel rendelkező oktató.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

Esetleírás az értékeléshez, értékelő kulcs.

3.4. A gyermek joga

2 óra elmélet

3.4.1. Követelmény

A nevelőszülő, mint a gyermekvédelmi ellátórendszer tagja a gyermeki jogok teljes körű ismeretével kell, hogy rendelkezzen. Gondozási, nevelési tevékenysége folytatásának zsinórmértékét kell, hogy alkossa a gyermeki jogok érvényre juttatása.

Kívánatos, hogy a gyermek nevelését úgy folytassa, hogy fejlettségi szintjének megfelelően a gyermek is megismerje jogait, valamint tudatában legyen annak, hogy ugyanezen jogok más gyermeket is megilletnek, amelyeket ő is köteles tiszteletben tartani.

3.4.2. Kompetenciák

A nevelőszülő

- ismeri a gyermek jogait és azok tiszteletben tartásának jelentőségét, sérelmüknek a gyermek fejlődésére gyakorolt hatását, képes azokat a saját tevékenységével összefüggésben azonosítani.
- szemlélete mindenkor tükrözi a gyermeki jogok szem előtt tartását.
- felismeri a gyermek jogainak megsértését, azzal kapcsolatos beavatkozás, megfelelő intézkedés, szakmai segítségnyújtás szükségességét.
- képes arra, hogy a gyermekkel – az ő fejlettségi állapotának megfelelően – megismertesse jogait és gondozási-nevelési tevékenysége során azok védelméhez, megsértésük felismeréséhez szükséges ismereteket adjon át a gyermeknek.

3.4.3. Tartalom

Alapvető jogok leírása és szabályozása Magyarország Alaptörvényében

Gyermeki jogok elhelyezkedése az alapvető emberi jogok között

Az Gyermek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezmény (a továbbiakban: ENSZ Gyermekjogi Egyezmény) előzményeinek, keletkezésének bemutatása

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének a nemzeti jogba történő átültetése 1991. évi LXIV. törvény ismertetése

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezményének alapvető szabályozási területei

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény szabályai érvényre jutásában, érvényre juttatásában szerepet játszó intézmények, szervezetek

A „gyermek”, „kiskorú” fogalmának megjelenése az anyagi és eljárásjogban (Ptk.: jogképesség, cselekvőképesség, Btk.: gyermek ellen irányuló bűncselekmények, gyermek büntetőjogi védelme, büntethetőségi korhatárral kapcsolatos ismeretek, eljárások során a gyermek képviselése, meghallgatása.)

A gyermeki jogok és érvényre jutásuk garanciáinak bemutatása a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény szabályain keresztül

A gyermeki jogok megsértésének esetei, jogkövetkezményei

Gyermeki jogokkal kapcsolatos esetek bemutatása, elemzése

3.4.4. Értékelés

Számonkérés történhet gyakorlati formában, a gyermeki jogokkal kapcsolatos esetek elemzése útján, például az e témában készült kisfilm, riport, vagy filmrészlet vetítését követően, vagy szöveges formában összeállított esetleírások segítségével szóbeli megoldás formájában.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

3.4.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Felsőfokú jogi vagy igazgatási végzettséggel, illetve gyermekvédelmi területen gyakorlattal rendelkező képző.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai feltételekkel ellátott oktatóterem.

Szemléltető rajzok, kiadványok, filmrészletek.

3.5. A gyermekvédelmi rendszer

3 óra elmélet

3.5.1. Követelmény

A nevelőszülő:

- ismerje meg a magyar gyermekvédelmi rendszer felépítését, alrendszerait és azok összefüggéseit.
- tudja a nevelőszülői ellátást elhelyezni a rendszerben és ismerje azokat a szolgáltatásokat, melyekkel kapcsolatba kerülhet, melyeket igénybe vehet.
- a gyermekvédelmi ellátórendszer tagja, akinek ismernie kell a saját helyét, szerepét és a gyermek „útját” a gyermekvédelmi rendszerben. Ismernie kell továbbá a gyermekvédelmi rendszer felépítését, működési szintjeit és együttműködési hálóját.
- alaposan ismerje a gyermekvédelmi rendszer szereplőit, tudja mikor, kihez kell fordulnia.
- legyen tisztában azzal, hogy a gyermeket több szakember segíti sorsának mielőbbi rendezésében, és emiatt együttműködési kötelezettsége van a többi szakemberrel.

3.5.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- eligazodni a gyermekvédelmi rendszerben és felsorolni annak szereplőit, és tevékenységük szerint beazonosítani őket.
- saját működését elhelyezni a gyermekvédelem szereplői között és a szakmai teamben a tagokkal együttműködve dolgozni.

3.5.3. Tartalom

A gyermekvédelmi rendszer bemutatása a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény rendelkezésein keresztül.

A gyermekvédelmi rendszer bemutatása. A gyermekvédelmi rendszer működtetése, önkormányzati és állami feladatok.

Általános gyermekvédelemtől a professzionális munkáig, a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátás bemutatása: gyermekek napközbeni ellátása, gyermekjóléti szolgáltatás, gyermekek átmeneti gondozása – az észlelő és jelzőrendszer, veszélyeztetettség fogalma.

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések bemutatása: hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása, védelembe vétel, megelőző pártfogás, családba fogadás, ideiglenes hatályú elhelyezés, nevelésbe vétel, nevelési felügyelet, utógondozás, utógondozói ellátás.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátás bemutatása: otthont nyújtó ellátás, utógondozói ellátás, területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás. A javítóintézeti nevelés és ellátás.

3.5.4. Értékelés

Számonkérés formája: teszt.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

3.5.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Felsőfokú jogi vagy igazgatási végzettséggel, illetve gyermekvédelmi területen gyakorlattal rendelkező képző.

Tárgyi feltételek:

- Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.
- Tesztsor megoldókulccsal.

3.6. A gyermekvédelmi gyámság

5 óra elmélet

A gyermekvédelmi gyámság és a nevelőszülő gyámi tevékenysége.

3.6.1. Követelmény

A téma tanításának célja:

- rendszerbe foglalni a szülői felügyeleti jogok, a gyermekvédelmi gyámság és a gyermeki jogok érvényesítésének ismereteit;
- képet adni a gondozásban élő gyermekek, szüleik és gondozóik érdekei sokféleségéről, az érdekütközések kezeléséről;
- elérni, hogy a nevelőszülő számára legyenek világosak a nevelőszülő és a gyermekvédelmi gyám kompetenciái, a vér szerinti szülő jogai és kötelességei, a gondozásban lévő gyermek érdekében történő együttműködés kötelezettsége;
- felkészíteni a nevelőszülőt a gyermekvédelmi gyámokkal való együttműködésre, valamint az osztott gyámságból adódó feladatok ellátására.

3.6.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- értelmezni a szülői felügyeleti jog és a gyámság fogalmát és megfogalmazni a gyermekvédelmi gyámság tartalmát.
- a gyermekvédelmi rendszerben elhelyezni a gyermekvédelmi gyámságot, mint a gondozásban lévő gyermekek törvényes képviselőjét, valamint érdek- és jogérvényesítését biztosító szakszolgáltatást.
- megfogalmazni a gyermekvédelmi gyám feladatkörét, jogait és kötelezettségét.

- megkülönböztetni a szülő, a gyermekvédelmi gyám és a nevelőszülő kompetencia határait.
- az egyes gyámi feladatait, az azokkal kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket ismerve, képzetten és tudatosan vállalni az osztott gyámság feladatainak ellátását.

3.6.3. Tartalom

Szülői felügyelet és gyámság

- Szülői felügyelet – gyámság – gyermeki jogok összefüggése a magyar jogrendszerben.
- A gyermekvédelmi gyámság, mint a gondozásban élő gyermekek törvényes képviselője, valamint jog- és érdekérvényesítése.
- A gondozásban élő gyermek többletjogai. A gyermek legjobb érdekének azonosítása.

A gyermekvédelmi gyámság

- A szülői szerep három eleme: 1. biológiai, 2. gondozói, 3. jogi.
- A szülői szerepet ellátók közti együttműködés.
- A gyermekvédelmi gyám feladatai, jogai és kötelességei.
- A nevelőszülő, mint a team tagja. „Kompetencia mátrix készítése – vér szerinti szülő, nevelőszülő, gyermekvédelmi gyám.”
- A nevelőszülő és a gyermekvédelmi gyám közötti együttműködés lehetőségének dokumentálása, szabályozása.

Osztott gyámság

Osztott gyámság feltételeinek ismertetése.

A nevelőszülő által ellátható egyes gyámi feladatok.

Esetfeldolgozás gyakorlat

2 óra elméletigényes gyakorlat

Eset 1. – gyermekvédelmi gyám joga és kötelessége a beavatkozásra bántalmazás állítás esetén.

Eset 2. – gyermekvédelmi gyám joga és kötelessége a beavatkozásra érdeklődés (példa: kapcsolattartás) esetén.

Eset 3. – gyermekvédelmi gyám és a nevelőszülő együttműködése.

3.6.4. Értékelés

A témakör lezárásaként tesztet töltenek ki a résztvevők.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

3.6.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Kettős vezetés – felsőfokú (pszichológiai, pedagógiai, szociális) alapvégzettséggel rendelkező gyakorlott tréner és tapasztalt gyermekvédelmi gyám.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

Segédanyagok – szakirodalom és jogszabályjegyzék, megállapodás minták, mátrix, esetleírások, értékelő teszt és megoldókulcs.

3.7. Egyházi és nem állami (civil) szervezetek helye, szerepe a mai magyar gyermek-és ifjúságvédelemben **2 óra elmélet**

3.7.1. Követelmény

A nevelőszülő ismerje meg az európai keresztény értékrendet, a történelmi egyházak szerepét a gyermekvédelmi ellátásban, a történelmi egyházakra jellemző szeretetközpontú gondolkodás, világnézet jelentőségét, hogy átláthassa, hogyan hatnak ezek a tényezők a gyermek fejlődésére.

A nevelőszülő ismerje fel azt, hogy egy gyermek felneveléséért az állam mellett a társadalom egésze felelős.

A képzésben résztvevő történelmi áttekintést kapjon az egyházak és a nem állami (civil) szervezetek szerepvállalásáról a gyermekvédelemben, hogy sikeresen alkalmazhassa azok eredményeit akár a nem állami (civil), akár az egyházi, akár az állami szférában.

A nevelőszülő legyen tudatában annak, hogy a gyermeket lelkiismereti és vallásszabadságának gyakorlásában támogatnia kell.

3.7.2. Kompetenciák:

A nevelőszülő képes

- azonosítani és gyakorolni a gyermek fejlődését segítő modell pozitív tulajdonságait a nevelésben, pl.: szeretet, empátia, lojalitás, bizalom, hit.
- azonosítani a gyermekben meglévő fejlődési potenciálokat és segíteni azok kibontakozását.

- segíteni a gondjaira bízott gyermekek erkölcsi fejlődését.
- eredményesen tájékozódni a történelmi egyházak értékei között.
- biztosítani a gyermek számára a lelkiismereti- és vallásszabadság gyakorlását a gyermek, illetve a vér szerinti család igényei alapján.

3.7.3. Tartalom

Az egyházak és nem állami (civil) szervezetek történelmi szerepe a gyermekvédelemben. A társadalmi közös felelősségvállalás alapelve. A diakóniai mozgalmak a történelmi egyházakban. Jelenleg működő nem állami (civil) és egyházi szeretetszolgálatok és intézmények ismerete.

3.7.4. Értékelés

Egy előre megírt teszt alapján történik az értékelés, amit a képzővel közösen értékelnek ki a résztvevők.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

3.7.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Felsőfokú végzettséggel rendelkező előadó, aki egyaránt rendelkezik társadalomtudományi és egyházi ismeretekkel.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem. Teszt és megoldókulcs.

3.8. Szakirodalom

Gyermek – Család – Társadalom

Oktatók számára

A diszkrimináció öt (nemi, faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékoság, életkor) területén eddig párhuzamosan folyó kutatások eredményeinek feltárása, összegzése, Szakmai beszámoló MTA, 2008.

BLASKÓ ZS. (2011): *Három évig a gyermek mellett – de nem mindenáron.* A közvélemény a kisgyermekes anyák munkába állásáról. KorFA, 3.

BOURDIEU, P. (1972): *A kulturális örökség átadása.* Nevelésszociológiai

- szöveggyűjtemény, Tankönyvkiadó, 31-32.
- Civil jelentés a gyermekesélyekről 2012-2013, 2014, GYERE*
- DARVAS Á., TAUSZ K. (2006): *Gyermekszegénység és társadalmi kohézió* In: TAUSZ K. (szerk.): *A társadalmi kohézió erősítése*. ÚMK
- FERGE ZS. (2005): *Ellenálló egyenlőtlenségek*. ELTE TáTK
- FROMM, E. (2010): *Utak egy egészséges társadalom felé. Szociálpszichológiai vizsgálódás*. Napvilág Kiadó, Budapest.
- GREGOR A., SÍK E. (2009): *A hátrányos helyzetű kistelepülések társadalma*. Regionális műhelytanulmányok, TÁRKI
- HAVAS G. (2004): *Halmazottan hátrányos helyzetű gyermekek és az óvoda*. Iskolakultúra 4, 3-16.
- HERCHE V. (2010): *Háztartási munkamegosztás. Azonosságok és különbségek Európában*. Demográfia 53.(1.) 67-90.
- KERTESI G. (2005): *A társadalom peremén. Romák a munkaerőpiacon és az iskolában*. Osiris
- ÖRKÉNY A. (2006): *A romák esélyegyenlőtlensége alulnézetből*. Fundamentum, 4, 45-56
- SOMLAI P. (2013): *Család 2.0 Együttélési formák a polgári családtól a jelenkorig*. Napvilág Kiadó, Budapest.
- SPÉDER ZS. (2005): *Az európai családformák változatossága. Párkapcsolatok, szülői és gyermeki szerepek az európai országokban az ezredfordulón*. Századvég, (37.) 3. 3-47.
- SURÁNYI B. (2011): *Család a mindennapokban – család az ideológiákban*. In: Aczél Á. és mtsai (szerk.): *A társas szociológus*. 113-120.
- SZÍVÓS P., TÓTH I.GY. (szerk.) (2009): *Jövedelemegyenlőtlenség és szegénység Magyarországon*. TÁRKI Monitor jelentés
- SZÍVÓS P., TÓTH I. GY. (szerk.) (2012): *Egyenlőtlenség és polarizálódás a magyar társadalomban*. TÁRKI Monitor jelentés
- TAKÁCS J. (2008): *Férfiak és nők otthoni munkamegosztása európai összehasonlításban*. Társadalmi regiszter, 2., 9-32.

A képzésben résztvevők számára

- BARNES, G. G. (1991): *Családterápia és gondozás*. Animula, Budapest.
- CSÍKSZENTMIHÁLYI M. (1998): *És addig éltek, amíg meg nem haltak. A mindennapok minősége*. Kulturtrade Kft., Budapest.

Egyenlőtlenségek hatása a gyermekek fejlődésére. 2008. Szöveggyűjtemény, Összeállította:

Szilvási Léna, Educatio

JANIKOVSKY É. (1972): *Velem mindig történik valami.* Móra, Budapest.

KOLOSI T., TÓTH I. GY. (szerk.) (2014): *Társadalmi riport 2014.* TÁRKI

MÉREI F. (1980): *Nyitott család – zárt család.* In: MÉREI – F. VÁRKONYI ZS.: *Felnőttek között.* Minerva, Budapest.

MOHÁS L. (1982): *A szülői mesterség.* Minerva, Budapest.

NAGY I., PONGRÁCZ TIBORNÉ (szerk.) (2011): *Szerepváltozások, 2011. Jelentés a nők és a férfiak helyzetéről.* TÁRKI

SATÍR, V. (1993): *A család együttélésének művészete.* Az új családműhely, BFI.

SOMLAI P. (1997): *Szocializáció.* Corvina, Budapest

SZILVÁSI L. (2006): *A szegénység hatása a gyermekek fejlődésére.*

SZUHAY P. (2012): *Sosem volt cigányország.* Osiris, Budapest

SZVETELSZKY ZS. (2005): *A kapunyitási pániktól a nagymama - elméletig. A családi szerepek változásai.* Pont K., Budapest.

VEKERDY T. (2013): *Érzelmi biztonság – Mit kell(ene) tudnunk a gyermekekről és magunkról?* Kulcslyuk Kiadó

A képzésben résztvevőknek ajánlott filmek:

- Szekeres Csaba (2009) Három gyermek, három sors
- Szekeres Csaba (2010) Örvény

Társadalom és gyermekvédelem

Oktatók számára

Alternatív gondoskodás a gyermekekről – Útmutató, ENSZ keretrendszer.

<http://www.sos.hu/getmedia/e0316a6d-a988-4f3d-b192-e133e3896044/alternativ-gondoskodas-utmutato-final.pdf>

ANDELSON, E., FRAIBERG. S. (1996): *Elhagyott anya, elhagyott gyermek.* In: SZILVÁSI L. (szerk.) (1996): *Gyermek-család-társadalom.* ELTE Szociológiai Intézet, Budapest, 151-177.

BARNES, G. G. (1996): *A nem véletlen sérülések.* In: SZILVÁSI L. (szerk.) (1996): *Gyermek-család-társadalom.* ELTE Szociológiai Intézet, Budapest, 131-150.

BÉNYI M. (2005): *A gyermekbalesetek szociális háttere: forrázás, égési sérülések, leesés, kerékpáros balesetek, kutyaharapások és mérgezések*. Család, Gyermek, Ifjúság, 6, 11-16.

HERCZOG M. (2007): *Gyermekbántalmazás*. CompLex kiadó, Budapest.

Módszertani ajánlások a szülőkkel való együttműködéshez. Budapest, 2009. Biztos Kezdet - Módszertani kézikönyv II., két fejezete: Együttműködés a szülőkkel, 7-19, A család – a gyermeknevelés természetes közege, 43-57.

SZILVÁSI L. (2011): *Nézőpontok a koragyermekkorai fejlődésről*. In: DANIS, FARKAS, HERCZOG, SZILVÁSI (2011): *A génektől a társadalomig: a koragyermekkorai fejlődés színtere*. Biztos Kezdet kötetek I. 38-56.

A képzésben résztvevők számára

www.gyermeksors.hu

www.orokbe.hu

Preventív gyermekvédelem

Oktatók számára

BÁRDOS K. (2000): *A rendszerelméletű gondolkodás helye és szerepe a családi szociális munkában*. Család, Gyermek, Ifjúság, 4, 35-36.

DÁN GELLÉRTNÉ, G. NÉMETH I., PARÉJ JÓZSEFNÉ, SZIKULAI A. (2006): *A gyermekjóléti szolgálatok preventív tevékenysége egy intézmény gyakorlatának tükrében*. Kapocs V. évfolyam, 6.

RÉVÉSZ M. (2007): *A gyermekvédelmi alapellátás intézménytörténete Magyarországon*. Kapocs 31-33, 4., 5., 6. szám.

VOLENTICS A. (1996): *Gyermekvédelem és reszocializáció*. Budapest.

A képzésben résztvevők számára

VECZKÓ J. (2007): *Gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai nézőpontból. Társadalmi, család- és gyermekérdekek*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

A gyermek joga és a gyermekvédelmi rendszer működése

Oktatók számára

15/1998. (IV.30) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

A Gyermek Jogainak Bizottsága 41. ülészak A Gyermek Jogai Bizottságának záró észrevételei:Magyarország

Forrás:http://www.csagyi.hu/images/stories/kutatas/enszjelentések/22_3_idoszakos_orosz_jel_bizottsagi_ertekelese_hun.pdf

Az ENSZ Gyermek Jogairól szóló Egyezmény végrehajtásáról készült 3-4-5. összevont nemzeti jelentés és, a Gyermek Jogainak Bizottságával 2014. szeptember 9-10-én, Genfben folytatott konstruktív dialógus kapcsán tett záró észrevételek

Forrás: <http://www.kormany.hu/hu/dok?source=2&type=410#!DocumentBrowse>

Európa Tanács Miniszteri Bizottság 5 (2005) számú ajánlása a Résztes Államokhoz a gyermekintézményekben élő gyermekek jogairól

Forrás: <http://www.csagyi.hu/component/k2/item/150>

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

A gyermekjóléti szolgálatok és a gyermekvédelmi szakellátás együttműködése I-II. Konszenzus Kiadvány, MOGYESZ, 2006. 5-13.

ASBÓTH K., CSEPELI M., PATAKY ZS., PAPP K. (2000): *A jelzőrendszer működtetése.* Család, Gyermek, Ifjúság, 9. évf. 4, 4-11.

DOMSZKY A. (1999): *Gyermek- és ifjúságvédelem* (Jegyzet). Államigazgatási Főiskola, Budapest.

Esettanulmányok a betegek, ellátottak, és a gyermekek jogairól, jogsérelmeiről. Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi Közalapítvány, Budapest, 2005. január 24. Szerkesztette: Kovács Ibolya (III. Fejezet), Forrás:

<http://web.axelero.hu/dubeczgyorgy/Docs/Esettanulmanyok.pdf>

Figyeljetez ránk! A gyermekjogok helyzete Magyarországon 2006-2012 Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület, Szerkesztő: Herczog Mária Forrás:

http://www.csagyi.hu/images/stories/kutatas/Figyeljetez_rank.pdf

Gyermekvállalás és gyermeknevelés. Kisgyermekek napközbeni ellátása 21-25. oldal
Gyermekjóléti alapellátások és a gyermekvédelem rendszere 27-30. oldal 2011. KSH
Kiadvány Budapest

- HATVANI E., PAPHÁZI T. (2003): *A javítóintézet utáni életutak*. Kapocs, 2. évf. 2. sz. (5. köt.) 34-38.
- HERCZOG M. (2001): *Gyermekvédelmi kézikönyv*. KJK, Budapest.
- KATONÁNÉ PEHR E., HERCZOG M. (szerk.) (2011): *A gyermekvédelem nagy kézikönyve*. Complex, Budapest.
- Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához*. UNICEF, CSAGYI, Budapest, 2009,
- Magyarország 3-4-5 időszakos jelentése a Gyermek Jogairól szóló Egyezményben elismert jogok érvényesítése érdekében elfogadott intézkedésekről 2012. június 28. Forrás: <http://2010-2014.kormany.hu/download/8/e6/b0000/Gyermekek%20jogai,%20%20JELENT%C3%89S%202012.pdf>
- PAPP K., TÜSKI A. (2005): *Átmeneti gondozás – célszerű, vagy ideális elképzelés?* Módszertani kézikönyv. Kapocs könyvek, 8. NCSSZI, Budapest. 73. o.
- PURDA ZS., ZONGOR K. (2009): *Gyermekjogi ABC kiadványcsomag*. Oktker-Nodus Kiadó Kft., Budapest.
- RÁCZ A., SZOMBATHELYI SZ.: *A magyar gyermekvédelmi rendszer* [file:///C:/Users/Felhaszn%C3%A1l%C3%B3/Downloads/racz-andrea---szombathelyi-szilvia---a-magyar-gyermekvedelmi-rendszer%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Felhaszn%C3%A1l%C3%B3/Downloads/racz-andrea---szombathelyi-szilvia---a-magyar-gyermekvedelmi-rendszer%20(1).pdf)
- RÉVÉSZ M. (2007): *A gyermekvédelmi alapellátás intézménytörténete Magyarországon*. Kapocs 31-33, VI. évfolyam, 4., 5., 6. szám.

A képzésben résztvevők számára

Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (AJBH) Gyermeki jogok oldala

ASBÓTH K., CSEPELI M., PATAKY ZS., PAPP K. (2000): *A jelzőrendszer működtetése*. Család, Gyermek, Ifjúság, 9. évf. 4, 4-11.

Figyeljetez ránk! A gyermekjogok helyzete Magyarországon 2006-2012 Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület, Szerkesztő: Herczog Mária

Forrás: <http://gyermekjogok.ajbh.hu/index.php>

Forrás: http://gyermekjogok.ajbh.hu/userfiles/gyermekjogokrol_gyermekeknek.pdf

Forrás: http://www.csagyi.hu/images/stories/kutatas/Figyeljetez_rank.pdf

Gyermekjogokról gyermekeknek. Család, Gyermek, Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület Budapest, 2009

Gyermekjóléti alapellátások és a gyermekvédelem rendszere 27-30. oldal 2011. KSH Kiadvány Budapest

Gyermekvállalás és gyermeknevelés. Kisgyermek napközbeni ellátása 21-25. oldal

HATVANI E., PAPHÁZI T. (2003): *A javítóintézet utáni életutak*. Kapocs, 2. évf. 2. sz. (5. kötet.) 34-38.

PURDA ZS., ZONGOR K. (2009): *Gyermekjogi ABC kiadványcsomag*. Oktker-Nodus Kiadó Kft., Budapest.

RÁCZ A., SZOMBATHELYI SZ.: *A magyar gyermekvédelmi rendszer*
[file:///C:/Users/Felhaszn%C3%A1l%C3%B3/Downloads/racz-andrea---szombathelyi-szilvia---a-magyar-gyermekvedelmi-rendszer%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Felhaszn%C3%A1l%C3%B3/Downloads/racz-andrea---szombathelyi-szilvia---a-magyar-gyermekvedelmi-rendszer%20(1).pdf)

RÉVÉSZ M. (2007): *A gyermekvédelmi alapellátás intézménytörténete Magyarországon*. Kapocs 31-33, VI. évfolyam, 4., 5., 6. szám.

5. A gyermekvédelmi gyámság

Oktatók számára

1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Az alapvető jogok biztosának jelentése a gyermekvédelmi gyámság tapasztalatairól AJB - 1380/2014. letölthető: www.ajbh.hu

BÍRÓ E. (2009): *A gyermeki jogok jogági pillérei és sajátosságai* Forrás: http://www.gyermek.joghaz.hu/dokumentumok/A_gyermeki_jogok_pillerei.pdf

HODGKIN, R., NEWELL, P.: *Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához*.

HERCZOG M. (szerk.), CSAGYI ingyenesen letölthető: <http://www.csagy.hu/szolgalattasok/mediacio/item/38>

KATONÁNÉ DR. PEHR E. (2014): *Változások a gyámság szabályozásában, különös tekintettel a gyámrendelésre*. Családi Jog XII. évfolyam 2. szám megállapodás minta: <http://www.tegyesz.hu/file/meg%C3%A1llapod%C3%A1s%20GYVGY-NSZ-%20honlapra.pdf>

SOMFAI B. (2009): *Kapcsolattartás, mint a gyermek emberi joga*. HVG-ORAC, Budapest.

A képzésben résztvevők számára

1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

HODGKIN, R., NEWELL, P.: *Kézikönyv a gyermekjogi egyezmény alkalmazásához.*

HERCZOG M. (szerk.), CSAGYI

6. Egyházi és nem állami (civil) szervezetek helye, szerepe a mai magyar gyermek-és ifjúságvédelemben

RÉVÉSZ GY. (2004): *Szülői bánásmód – gyermekbántalmazás.* Új Mandátum, Budapest.

VECZKÓ J. (2007): *Gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai nézőpontból Társadalmi, család- és gyermekérdekek.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

VERESSNÉ GÖNCZI I. (2002): *A gyermekvédelem pedagógiája.* Debrecen.

4. A nevelőszülői tevékenység

38 óra elmélet + 8 óra elméletigényes gyakorlat

4.1. A nevelőszülői ellátás struktúrája, a szolgáltatás szabályai

4 óra

4.1.1. Követelmény

A nevelőszülő rendelkezzen ismeretekkel a gyermekek védelmének rendszeréről; ezen belül a gyermekvédelmi szakellátás céljáról, és a keretében biztosítandó feladatokról.

A nevelőszülő szerezzon ismereteket az otthont nyújtó ellátás típusán belül az általa nyújtható teljes körű ellátás tartalmáról.

Igazodjon el a nevelőszülőkhöz helyezhető gyermekek különböző beutalási formáinak rendszerében (ideiglenes hatályú elhelyezés; nevelésbe vétel, és ezen belül a különleges- és a speciális ellátást igénylő gyermek, kettős szükségletű gyermek).

Tájékozódjon az utógondozói ellátás elrendelésének feltételeiről, és az ellátást biztosító helyszínekről, a nevelőszülői ellátáson kívüli lehetőségekről.

Legyen a nevelőszülőnek ismerete arról, hogy ki, milyen formában és feltételekkel szervezhet és működtethet nevelőszülői hálózatot.

Tájékozódjon a nevelőszülők együttműködési kötelezettségének tartalmáról és formáiról.

Szerezzen ismereteket a gyermek sorsában érintett személyekkel való együttműködés módjáról, különös tekintettel a nevelőszülői tanácsadóval való közös felelősség meghatározó szerepéről.

Ismerje meg a nevelőszülői ellátásnak, mint szolgáltatásnak a szabályait; ezen belül is a nevelőszülői hálózat szervezeti és működési rendjét, szakmai programját, a nevelőszülők alkalmassági és felülvizsgálati folyamatát, a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony keretében megkötött keretmegállapodást és kiegészítő megállapodást

4.1.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- annak megfogalmazására, hogy a gyermekek védelme milyen feladatokra irányuló tevékenység; és mikor kapcsolódik ehhez a gyermekvédelmi szakellátás céljaival és feladataival.
- biztonsággal eligazodni az otthont nyújtó ellátás típusán belül biztosítandó teljes körű ellátás nevelőszülőre vonatkozó elvárásairól.
- jól értelmezni a nevelőszülőkhöz helyezhető gyermekek beutalási formáinak különbözőségét és az ebből adódó feladatokat.
- elsajátítani az utógondozói ellátás elrendelésének és biztosításának lehetőségeit.
- összehasonlítani a nevelőszülői ellátást, mint szolgáltató tevékenységformát a gyermekvédelmi gondoskodás egyéb otthont nyújtó szolgáltató tevékenység típusával, például a gyermekotthonnal.
- az együttműködésre a gyermek sorsában érintett személyek mindegyikével, különös tekintettel a nevelőszülői tanácsadóval.
- felmérni, hogy milyen célt szolgálnak a nevelőszülői ellátásnak – mint szolgáltatásnak – a szabályai; legyen képes azok legfontosabb tartalmi elemeit felismerni.
- különválasztani, hogy a különböző szabályozók közül melyek határozzák meg elsősorban a nevelőszülői hálózat tevékenységét, és melyek azok, amelyek elsősorban a nevelőszülői tevékenységhez kapcsolhatóak.

4.1.3. Tartalom

Interaktív beszélgetés keretében a gyermekvédelmi rendszer bemutatása, táblázat formájában történő kivetítéssel rámutatás a rendszeren belül az egyes ellátások elkülönülésére, és a gyermekvédelmi szakellátás keretén belül működő nevelőszülői ellátás prioritásának megjelenítése. A gyermekek védelmének a rendszerét bemutató táblázatot a képzés résztvevői segédanyagként megkapják, amely vizuális formában is segíti őket a rendszer működésének a megértésében, és benne a nevelőszülői ellátás helyének, kapcsolódási pontjainak a felismerésében.

A nevelőszülői ellátás bemutatása saját nevelőszülővé válásának folyamatán keresztül; egyrészt a hatályos jogszabályi rendelkezések ismertetésével, másrészt az egyes szakaszok szubjektív megélésének a bemutatásával. A nevelőszülőség fogalma, valamint típusainak ismertetése az ellátandó szükséglet alapján: nevelőszülő, speciális nevelőszülő, különleges

nevelőszülő. A nevelőszülő feladatainak a bemutatása az utógondozói ellátás területén. A nevelőszülő, mint a szakmai team tagja, rendszeres találkozás és együttműködés formájában részt vesz a gyermek sorsának a tervezésében a nevelőszülői tanácsadóval, a gyermekvédelmi gyámmal, és rajtuk keresztül a nevelőszülői hálózat szakmai vezetőjével, a vér szerinti szülő családgondozójával, az illetékes gyámhivatal munkatársával.

A nevelőszülői ellátás bemutatása saját nevelőszülővé válásának folyamatán keresztül; egyrészt a hatályos jogszabályi rendelkezések ismertetésével, másrészt az egyes szakaszok szubjektív megélésének a bemutatásával. A befogadó szülő fogalma, valamint típusainak ismertetése az ellátandó szükséglet alapján: helyettes szülő, nevelőszülő (speciális nevelőszülő, különleges nevelőszülő).

A szervezeti és működési szabályzat, a szakmai program, a folyamatszabályozások, megállapodások szerepe a nevelőszülői ellátásban.

4.1.4. Értékelés

Írásos formában történő számonkérés javasolt, elsősorban teszt kitöltésével. Az értékelés négy fokozata: „nem felelt meg” – „megfelelt” – „jól megfelelt” – „kiválóan megfelelt”. Szükséges, hogy az értékelést követően a tesztben kérdéseire adott válaszokat közösen megbeszéljék.

4.1.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

A témarésznél javasolt olyan személy oktatóként történő bevonása, aki felsőfokú alapvégzettséggel, a gyermekvédelmi szakellátás területén átfogó ismeretekkel rendelkezik. Emellett gyakorlattal rendelkezik a felnőttképzés területén. Ajánlott, hogy az oktató végzettségei között pedagógus és/vagy szociális végzettség is szerepeljen.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

Flipchart tábla a szükséges kiegészítő eszközökkel. Legyen biztosítva fénymásoló, valamint nyomtató elérhető távolságon belül. Teszt és megoldókulcs.

4.2. Nevelőszülői ellátás etikája

2 óra elmélet

4.2.1. Követelmény

A nevelőszülő tevékenységének egészét minden esetben olyan szemléletnek kell megalapoznia, melyet a másik ember iránti tisztelet, az elfogadás, a nyitottság, az előítélet-mentesség határoz meg. Ezeknek az alapértékeknek a mindennapok során, a gyermekkel való együttélésben, a vér szerinti szülő családgondozásában, munkatársakkal való együttműködésben is érvényre kell jutnia.

A nevelőszülői ellátás etikája című téma célja egy folyamat első lépéseként hozzásegíteni ahhoz, hogy a nevelőszülő megfelelő elméleti alapot kapjon a segítő munka etikája tárgykörben, hogy megismerkedjen azokkal az alapvető kérdésekkel és dilemmákkal, amelyek a nevelőszülővé válás, a nevelőszülői hivatás mindennapos gyakorlása, vagy a gyermek sorsrendezése kapcsán felmerülő döntések során jelentkezhetnek.

A téma tanításának célja, hogy a nevelőszülő ismerje meg a nevelőszülői tevékenység mindennapjait meghatározó szakmai etikai normákat, értékeket, elvárásokat, viselkedési szabályokat. Legyen tisztában az alapvető gyermeki és emberi jogokkal. Képet kapjon a nevelőszülői hivatás dilemmáiról.

4.2.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- a kulcsfogalmak megértésére és azok szakszerű használatára.
- felismerni a szakmai etikai szabályok alkalmazásának fontosságát, és képes azok elfogadására.
- a nevelőszülői ellátás legfontosabb etikai normái, értékei, viselkedési szabályai felsorolására és azoknak megfelelő tevékenység ellátására.
- a nevelőszülőiségben rejlő dilemmák felismerésére, megfogalmazására és képes aktívan részt venni ezek feldolgozásában.

4.2.3. Tartalom

Bevezető, alapfogalmak megismerése

- Etika a mindennapokban: mit várunk el másoktól – hogyan kell nekünk viselkednünk másokkal szemben - bevezető gondolatok.

- Az etika jelentése, kulcsfogalmak megismerése (emberi jogok, igazság, egyenlőség, emberi méltóság, hátrányos megkülönböztetés tilalma stb.).
- Az etikai kódex fajtái, miéértje.
- Az etikai kódex feladata – közös értékrend, magatartásszabály, viselkedési minta stb.
- Az etikai kódex helye a szabályok viszonylatában – nemzetközi egyezmények, jogszabályok, szakmai szabályok, belső (intézményi) szabályok.
- A szociális munka etikai kódexének megismerése.

A nevelőszülői ellátás etikájának megismerése

A nevelőszülői ellátás legfontosabb etikai normáit, értékeit, viselkedési szabályait tekintjük át, a kulcsfogalmakat a képzés résztvevőivel szükséges együtt összegyűjteni. (elfogadás, előítélet mentesség, titoktartás, együttműködés, kompetencia határok betartása, mások autonómiájának, értékeinek, érdekeinek, identitásának tiszteletben tartása, önbecsülés és mások megbecsülése, példamutatás, nyitottság, őszinteség, bizalom, tisztelet, szolidaritás, felelősség stb.)

Nevelőszülői ellátás etikai dilemmáinak összegyűjtése

A csoport közösen gyűjt össze néhány példát, ezekből egy-kettő részletesebben átbeszélésre kerülhet.

Mindenképpen kerüljenek említésre az alábbiak:

- A nevelőszülővé válás dilemmái: motivációk, saját család helye, érdeke, autonómiája.
- Előítéletek: nemzetiség, érdemes/érdemtelen vér szerinti szülő stb.
- Gyermek érdeke, nevelőszülő érdeke. Mi van, akkor, ha ez a kettő nem esik egybe?- örökbefogadás, hazagondozás.
- Kompetenciahatárok kérdése, együttműködés, titoktartás.

4.2.4. Értékelés

Az etika témakör esetmegbeszélések során kerüljön feldolgozásra. Ezek alapja lehet egy film, vagy irodalmi mű részletének elemzése.

A számonkérés módjaként választható házi dolgozat, vagy otthoni felkészülést követően szóbeli beszámolás, valamint ezek csoportos feldolgozása.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.2.5. Személyi feltételek

Nevelőszülői tevékenységben jártas felsőfokú szociális alapvégzettséggel rendelkező vagy pedagógus szakember.

4.3. A nevelőszülői ellátás sajátosságai – Család, kötődés, veszteségmenedzselés, kiégés

6 óra elmélet

4.3.1. Követelmény

A nevelőszülő ismerje meg a családi rendszerszemlélet alapfogalmait (rendszer, homeosztázis, családstruktúra, a család funkciói stb.). Kapjon képet a család támogató hatásáról és a diszfunkcionális működésről egyaránt. Rendelkezzen ismeretekkel a nevelőszülői vállalás saját családjára kifejtett hatásairól, a nevelőszülői elhelyezés családi működést befolyásoló jellegzetességeiről.

Ismerje meg a nevelőszülő a perinatális időszak (a fogantatástól a gyermek két éves koráig) jelentőségét a gyermek bio- pszicho- szociális fejlődésében a legújabb tudományos kutatások tükrében. Rendelkezzen ismeretekkel a gyermek kötődésének folyamatáról, sajátosságairól, zavarairól. Kapjon képet a nevelőszülő a gyermek életének korai időszakában átélt zavarairól (magzati lét, születés, korai anya-gyermek kapcsolat), sérüléseiről és ezek korrekciójának lehetőségeiről.

Rendelkezzen ismeretekkel a nevelőszülői vállalás során megtapasztalható veszteségekről, mind a nevelt gyermek, mind a vér szerinti szülő, mind a saját maga és családja vonatkozásában. Tekintse át a veszteségfeldolgozás folyamatának jellemzőit, ismerje meg a gyászfeldolgozás elakadásának jeleit, a feldolgozást segítő tényezőket.

Legyen tisztában a nevelőszülő a segítő foglalkozással járó pszichés megterhelődés következtében fellépő kiégés jeleivel, a megelőzés és a gyógyulás lehetőségeivel.

4.3.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- a családot rendszerként látni, a rendszerszemlélet alapfogalmait mind saját családja, mind nevelt gyermekei vér szerinti családja vonatkozásában felismerni, alkalmazni.
- felismerni a nála nevelkedő gyermek korai időszakban átélt sérüléseinek következményeit, képes felismerni és használni a korrekció – fejlesztés – terápia rá szabott és hozzáférhető lehetőségeit.

- arra, hogy a gyermek hozott kötődési mintázatát felismerve stabil, biztonságos kötődést alakítson ki.
- megérteni a család- és otthonvesztés miatti gyász jelentőségét a gyermek életében, képes a gyermek megsegítésére veszteségei megélése és feldolgozása során.
- felismerni a kórossá váló működést, a gyermeki depresszió jeleit és ez alapján szakemberhez fordulni a segítség érdekében.
- segíteni a gyermeket élettörténeti folytonossága megőrzésében, kapcsolatai ápolásában.
- saját veszteségeit megfelelően kezelni, nehézségek esetén külső segítséget igénybe venni.
- a kiégés jeleinek a felismerésére és élni a megelőzés és a gyógyulás lehetőségeivel.

4.3.3. Tartalom

A család

- A családi rendszerszemlélet alapfogalmai (rendszer, homeosztázis, családstruktúra, a család funkciói stb.).
- A család támogató hatásai, funkciói és diszfunkcionális működése.
- A nevelőszülői vállalás saját családjára kifejtett hatásai, a nevelőszülői elhelyezés családi működést befolyásoló jellegzetességei.

Kötődés

- A perinatális időszak (a fogantatástól a gyermek két éves koráig) jelentősége a gyermek bio- pszicho- szociális fejlődésében és kötődései alakulásában a legújabb tudományos kutatások tükrében.
- A gyermek kötődésének folyamata, sajátosságai, zavarai. Stabil, biztonságos kötődés kialakítása.
- A gyermek életének korai időszakában átélt zavarai (magzati lét, születés, korai anya-gyermek kapcsolat), sérülései és ezek korrekciójának lehetőségei.

Veszteség

- A nevelőszülői vállalás során megtapasztalható veszteségek, mind a nevelt gyermek, mind a vér szerinti szülő, mind a saját maga és családja vonatkozásában. A veszteség-feldolgozás folyamata jellemzői, a gyászfeldolgozás elakadásának jelei, a feldolgozást segítő tényezők.
- A gyermekkori depresszió tünetei, okai, kezelése.

Kiegészítés

- A segítő foglalkozással járó pszichés megterhelődés következtében fellépő kiegészítési jelei, a megelőzés és a gyógyulás lehetőségei

4.3.4. Értékelés

Számonkérés: a témakör elemeit visszatükröző esetleírás.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.3.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Pszichológus, pedagógiai, gyógypedagógiai végzettségű előadó.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

Demonstrációs eszközként a témához kapcsolódó filmek: pl.

- Az EmberGyerek Pelusos zsenik (The Baby Human) 2014
- Babák - Az első év (Bébé(s)/Babies) színes, szöveg nélküli, francia dokumentumfilm, 79 perc, 2010

Kiscsoportos tevékenységhez csomagolópapír, színes íróeszközök, a papír rögzítéséhez szükséges ragasztóanyag.

4.4. A nevelőszülői ellátás sajátosságai - A gyermek kapcsolattartása, kapcsolatainak ápolása

2 óra elmélet + 1 óra elméletigényes gyakorlat

4.4.1. Követelmény

A téma tanításának célja, hogy a nevelőszülő

- ismerje fel, a kapcsolattartás célját,
- ismerje meg a kapcsolattartás formáit,
- legyen tisztában saját feladataival a kapcsolattartás előkészítése, megvalósítása és a hatásai kezelése során, a kapcsolattartás elmaradása esetén,
- tartsa számon a kapcsolattartási alkalmakat, figyelje és katalizálja a kötődések alakulását,
- legyen tisztában a kapcsolattartási napló jelentőségével és vezetésével kapcsolatos feladataival,

- ismerje a kapcsolattartás lehetséges nehézségeit, dilemmáit,
- legyen képes arra, hogy a folyamatban segítse a gyermeket és együttműködjön a vér szerinti családdal,
- megfelelően tudja kezelni a folyamatban kialakult konfliktusokat.

4.4.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes:

- a kapcsolattartás jelentőségének és céljának fel- és elismerésére.
- támogatni a gyermek kapcsolatainak fenntartását, megerősítését.
- tudatosan elvégezni feladatát a kapcsolattartás előkészítése, megvalósítása érdekében.
- a kapcsolattartás és az elmaradt kapcsolattartás hatásának a kezelésére.
- együttműködni a kapcsolattartásra jogosultakkal.
- felkészülni a kapcsolattartás nehézségeire, valamint azok kezelésére.
- a gyermek kapcsolattartásra történő felkészítésére.
- az empátia, együttműködési képesség és a széles körű konfliktus-kezelési eszköztár elsajátítására és alkalmazására.
- a kapcsolattartási naplót funkciójának megfelelő tartalommal vezetni.

4.4.3. Tartalom

A kapcsolattartás célja, formái, szabályozása, helyszínei, az együttműködés szinterei.

A gyermek felkészítése a kapcsolattartásra, a kapcsolattartás nehézségeinek, hatásainak bemutatása, esetelemzés.

Tapasztalatcsere kapcsolattartást jól működtető nevelőszülővel.

1 óra elméletigényes gyakorlat

4.4.4. Értékelés

Számonkérés formája: teszt és/vagy esetelemzés.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.4.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

A képzés során oktatóként a kapcsolattartás terén gyakorlattal, felsőfokú végzettséggel rendelkező gyermekvédelmi szakember alkalmazása szükséges.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

A tanításhoz eseteírások.

A számonkéréshez teszt vagy eseteírás és ezek megoldókulcsai.

4.5. A nevelőszülői ellátás sajátosságai –Az élettörténeti munka

1 óra elmélet + 2 óra elméletigényes gyakorlat

4.5.1. Követelmény

A nevelőszülő

- ismerje fel a korai környezeti tényezők hatását a személyiségfejlődésre, a fejlődést akadályozó előtörténések felkutatásának fontosságát,
- tudatosítsa, hogy az élettörténeti munka lehetőséget jelent a gyermek által nem ismert vagy elfedett történések megismerésére, megértésére, és fejleszti a gyermek és a felnőtt közötti nyílt kommunikációt,
- tartsa szem előtt, hogy a múlt feldolgozása segíti a stabil identitás kialakulását, a jelenben való eligazodást, és hidat épít a jövő felé,
- legyen elkötelezett a nevelt gyermekekkel folytatandó élettörténeti munkára.

4.5.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes:

- felismerni az élettörténeti munka jelentőségét.
- megérteni a gyermek múltjának (traumának) hatásait a gyermek személyiségére, viselkedésére.
- alkalmazni az élettörténet feldolgozásának technikáját.
- tisztelettel, empátiával, türelemmel beszélgetni a gyermekkel a személyes dolgairól, múltjáról, családjáról.
- bizalmat ébreszteni a gyermekben, és a tőle hallott személyes élettörténet- részleteket a szakmai etikai elvekre támaszkodva nagy körültekintéssel kezelni.
- elkészíteni a nevelt gyermek élettörténeti könyvét.
- bevonni ebbe a tevékenységbe a gondozott gyermeket.

- segítséget nyújtani a gyermek indulatainak feldolgozásában, az elveszett, vagy létre sem jött kapcsolat meggyászolásában,
- felismerni a gyermek múltjából származó traumatizációit, kompetencia határainak betartásával legyen képes szükség esetén szakmai teamben adekvát segítséget kérni.

4.5.3. Tartalom

Az élettörténeti munka jelentősége:

- a) A múlt megismerése, tudomásul vételének hatása a gyermek személyiségfejlődésére,
- b) Eszköz a gyermek stabil identitástudatának, és az elszenvedett veszteségeinek, a
  - családjától való elszakadás traumáinak a feldolgozásához,
  - gyermeknek, hogy önmagáról beszéljen,
  - bizalmi kapcsolatot erősítéséhez a gyermek és a vele élettörténeti munkát folytató személy között,
  - gyermek önértékelését növeléséhez, közérzetének javításához,
  - egészséges identitás kialakulásához.
- c) Az összegyűjtött információk segítséget nyújthatnak a gyermeknek a vér szerinti család tagjaihoz fűződő érzéseinek megértéséhez.

Ismerkedés az élettörténeti könyv készítésének módszerével.

2 óra elméletigényes gyakorlat

4.5.4. Értékelés

Az értékelés feltétele: feladat (tesztlap) kitöltése

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.5.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek

Egy, az élettörténeti munkában jártas gyermekvédelmi szakember (pedagógus, felsőfokú szociális alapvégzettséggel rendelkező vagy pszichológus).

Tárgyi feltételek

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem, flipchart tábla.

Teszt és megoldókulcs.

4.6. A gyermek/ fiatal felnőtt nevelőszülői családba és családból történő (át)gondozásával kapcsolatos feladatok (a bekerülés előkészítésétől az ellátásból történő kikerülésig)

3 óra elmélet + 3 óra elméletigényes gyakorlat

4.6.1. Követelmény

A nevelőszülők ismerjék meg a gyermek gondozása, nevelése folyamatának kiemelkedő jelentőségű szakaszait, és az egyes szakaszokhoz kapcsolódó feladataikat. Legyenek tisztában a feladatok elvégzésének, ellátásának, megoldásának módjaival, lehetőségeivel, illetve azokkal a körülményekkel, élethelyzetekkel, melyek kiemelt figyelmet, körültekintést igényelnek.

A nevelőszülők sajátítsák el a gyermekek átgondozásával kapcsolatos ismereteket, tennivalókat a gyermek életében bekövetkezett változás feldolgozása, és az új élethelyzethez történő alkalmazkodás érdekében.

4.6.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- a nála nevelkedő gyermek elfogadására, elengedésére.
- a gyermek érdekeit figyelembe véve szakmai és jogi alapokon nyugvó rugalmasságra, alkalmazkodásra.
- az átgondozás egyes típusaihoz kapcsolódó sarkalatos tennivalók rutinszerű alkalmazására.
- segítséget nyújtani a vér szerinti családból, illetve az előző gondozási helyről való elszakadás okozta veszteség feldolgozásához.
- a nevelőcsalád és a gyermek szokás és normarendszerének összehangolására.
- segíteni a gyermeket a vér szerinti családba való visszailleszkedésben.
- előkészíteni a nagykorúvá váló fiatal számára az utógondozói ellátás utógondozó otthonban vagy külső férőhelyen történő igénybevételét.
- segítséget nyújtani az önálló életkezdéshez.

4.6.3. Tartalom

A gyermek életében, kiemelkedő jelentőségű és hatású a "családváltás", legyen az kényszerű vagy saját elhatározásból fakadó, illetve azzal megegyező. Az egyik legérzékenyebb élethelyzet, amely a későbbi sorsában, de az őt befogadó családban vagy

egyéb gondozási helyen is jelentős változást idéz(het) elő. Nem semleges az a mód, ahogyan ez a változás megtörténik. Épp ellenkezőleg: nem "megtörténik", hanem egy tudatos tervezés eredményeképp megvalósuló irányított tevékenység.

A családból történő kiszakadás pszichés hatása a gyermekekre:

1 óra elméletigényes gyakorlat

- a) kényszer hatására
- b) akaratával megegyezően

Az elszakadás pszichés hatásaira történő (a) szükséges, és (b) meg nem engedett reagálási módok.

1 óra elméletigényes gyakorlat

Az átgondozással kapcsolatos tennivalók, az átgondozás egyes módjai szerinti bontásban

1 óra elméletigényes gyakorlat

- a) illesztés
- b) ismerkedés
- c) befogadás
- d) gondozási hely változtatása
- e) hazagondozás
- f) utógondozói ellátás egyéb típusaiba történő átgondozás
- g) ellátás megszűnésével történő kigondozás

4.6.4. Értékelés

Számonkérés: a témakör elemeit visszatükröző esetleírás

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.6.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Az oktató rendelkezzen felsőfokú szociális vagy pedagógus alapképzéssel és a nevelőszülői ellátás területén szerzett tapasztalattal.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem, flipchart tábla.

4.7. A nevelőszülői ellátás sajátosságai – Örökbefogadás a nevelőszülői családból, a nevelőszülő, mint örökbefogadó szülő

1 óra elmélet + 2 óra elméletigényes gyakorlat

4.7.1. Követelmény

Az örökbefogadás téma tanításának célja:

- az örökbefogadás jelentőségének a felismertetése a nevelőszülőkkel a családjuktól elszakított gyermekek életében,
- a nevelőszülői családból örökbefogadókhöz történő átgondozás hatékony módszerének bemutatása különböző életkorú gyermekek vonatkozásában,
- megismertetni a nevelőszülőt a családjában nevelkedő gyermek nevelőszülő általi örökbefogadásával kapcsolatos speciális feltételeivel,
- az örökbefogadásnak a gyermek életében betöltött szerepének a megismertetése,
- a várható nehézségekre, és azok megoldási lehetőségére ismereteket nyújtani.

4.7.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- megérteni a nevelőszülői, illetve az örökbefogadói család működési különbségeit – motivációk, a gyermek jogi és családi státusa, biztonsága és kötődési lehetőségei.
- elfogadni és elkötelezetten támogatni a gyermekek érdekében az átgondozást és barátkozási folyamatot az örökbefogadói családba.
- alkalmazni a gyakorlatban a munkájuk során az átgondozás képzésen megismert módszerét.
- a gyermekvédelmi szakemberekkel együttműködve felkészíteni a gyermeket az örökbefogadásra.
- együttműködni a szakemberekkel és az örökbefogadó családdal az átgondozás során,
- megérteni és kezelni az átgondozás során a gyermekben felmerülő szorongást, ambivalenciát és érzelmi hullámzást.
- kezelni és feldolgozni a saját érzelmi hullámzását és ambivalenciáját az örökbefogadás folyamata során.
- segíteni a családban maradó gyermekeknek a történések megértésében és feldolgozásában.
- elfogadni a nevelt gyermek általuk történő örökbefogadásának a feltételeit.

- kezelni az örökbefogadással járó új családi helyzetet (pl: örökbefogadott és nevelt gyermekek együttes nevelése).

4.7.3. Tartalom

A téma tartalma és témafelosztása.

Az örökbefogadás definíciója, rendszere, fajtái (titkos, nyílt, belföldi és nemzetközi örökbefogadás) a gyámhatósági eljárás sajátosságai.

A nevelőszülőség és az örökbefogadás összehasonlítása

- jogi különbségek,
- a motiváció különbségei,
- a gyermek családi státusza,
- kötődési feltételek (biztonság, állandóság) mentén.

Az átgondozás folyamata.

Az átgondozás nehézségei:

- a gyermek lojalitás-konfliktusa, ambivalenciája, elszakadási vesztesége és kezelése,
- a családban maradó gyermek/ek reakciói,
- a nevelőszülő nehézségei a gyermek örökbefogadó szülőkkel való barátkozásának folyamatában, a gyermektől való elválás miatti vesztesége és kezelése.

A nevelőszülő feladatai az örökbefogadásban

2 óra elméletigényes gyakorlat

- a gyermek felkészítése az örökbefogadásra (a gyermek korának megfelelő identitástudata, vér szerinti szülőkkel való kapcsolat megszakadásának értelmezése, meggyászolása, feldolgozása),
- együttműködés az örökbefogadókkal és a szakemberekkel az átgondozási folyamatban,
- az átgondozás során a gyermekben felmerülő lelki problémák megértése és kezelése,
- a családban maradó gyermekek segítése a helyzet megértésében és feldolgozásában.

4.7.4. Értékelés

A számonkérés módja: az átgondozási folyamat vázlatos leírása a kiadott segédanyag és az órai előadás alapján, vagy az átgondozással kapcsolatos néhány kérdés rövid megválaszolása írásban egyénileg.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.7.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Az örökbefogadásban és az átgondozásban jártas gyermekvédelmi szakember: pszichológus vagy örökbefogadási tanácsadó.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem, flipchart tábla.

4.8. A nevelőszülői tevékenység során használt dokumentumok és szerepük a szolgáltatásban 3 óra elmélet

4.8.1. Követelmény

A nevelőszülő ismerje a jogszabályi előírásokat a nevelőszülői ellátás során használt dokumentáció vezetésére vonatkozóan, mind a gyermek ellátása, mind saját foglalkoztatási jogviszonya tekintetében.

Ismerje a munkája során kötelezően használandó, általa vezetendő dokumentáció típusait, azok tartalmi elemeit, ismerje kompetenciahatárait azok kezelése, kitöltése, megőrzése tekintetében. Ismerje az adatvédelemre vonatkozó szabályokat.

Ismerje együttműködési kötelezettségét a dokumentáció vezetése, az információk átadása tekintetében működtetőjével, a gyermek gyermekvédelmi gyámjával, a társintézményekkel és a hatóságokkal. Különleges események bekövetkezése esetén ismerje értesítési kötelezettségét, legyen képes az adekvát intézkedéseket megtenni.

4.8.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- a jogszabályi előírásoknak és működtetője előírásainak megfelelően vezetni a dokumentumokat, és teljesíteni beszámolási, együttműködési kötelezettségét.
- megőrizni és rendszerezett formában tartani a gyermek személyes iratait, okmányait, a hatósági határozatokat, egészségügyi és más ellátásával és iskolai pályafutásával kapcsolatos dokumentumokat.
- a „Gyermekeink védelmében” adatlaprendszer vonatkozó adatlapjai elkészítésében, aktualizálásában és végrehajtásában aktívan közreműködni.

- a gyermekvédelmi gyám tevékenységét pontos dokumentációjával, információival elősegíteni, illetve amennyiben egyes gyámi feladatok ellátására ki van jelölve, a jogszabályban előírt dokumentációt vezetni, beszámolási kötelezettségének eleget tenni.
- különleges események bekövetkezése esetén ismerje értesítési kötelezettségét, legyen képes az adekvát intézkedéseket megtenni.
- foglalkoztatási jogviszonyával kapcsolatos iratokat megfelelően rendszerezni, megőrizni, működtetőjével történő együttműködését szükség szerint dokumentálni (pl. bejelentési kötelezettségek teljesítése).

4.8.3. Tartalom

A nevelőszülő által vezetendő dokumentációra, az adatkezelésre vonatkozó jogszabályi előírások. Az egyes gyámi feladatok ellátásával kapcsolatos tudnivalók, beszámolási kötelezettség, rendkívüli események jelzése, rögzítése. Iratkezelés (személyes iratok, okmányok, gyámhivatali határozatok, egészségügyi dokumentáció, szakvélemények, kapcsolattartási napló stb.)

A nevelőszülő együttműködése működtetőjével, a kötelezően vezetendő dokumentumok köre, jelzési, bejelentési, beszámolási kötelezettségek (pl.: értesítés befogadásról és távozásról, zsebpénz nyilvántartási lap, a gyermek ellátására folyósított juttatások felhasználásával, elszámolásával kapcsolatos jogszabályi és működtetői elvárások, foglalkoztatási jogviszonyához kapcsolódó iratok).

A „Gyermekeink védelmében” elnevezésű adatlaprendszer felépítése, a nevelőszülői ellátásban használt adatlapok, kompetenciák, kitöltéssel kapcsolatos tudnivalók.

4.8.4. Értékelés

Írásban történő számonkérés javasolt (jogszabályi előírások, adatvédelmi szabályok ismerete – a dokumentáció egyes elemeinek beazonosítása, kitöltésével kapcsolatos kompetenciák ismertetése).

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.8.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Jogi és/vagy szociális, pedagógus felsőfokú alapvégzettséggel rendelkező, gyermekvédelmi intézményben dolgozó szakember.

A témakör ismeretanyagának átadása csoportmunkában javasolt.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel felszerelt oktatóterem. Az egyes dokumentumminták értelmezésének, kitöltésének gyakorlásához fénymásoló.

4.9. A szolgáltatás ellenőrzése

2 óra elmélet

4.9.1. Követelmény

A téma célja, hogy a nevelőszülők legyenek tisztában a rendszerbe épített ellenőrzési pontokkal. Megismerhessék a vállalt feladatot kontrolláló és ezen keresztül segítő rendszereket és az ellenőrzési jogosultsággal bíró szereplőket.

4.9.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes:

- együttműködni az ellenőrzés szereplőivel, az észrevételeket megfontolva végezni tevékenységét.
- felismerni és elfogadni az ellenőrzés szerepét, szükségességét az elérendő cél, a gyermeki jogok védelme, a gyermekek számára biztosítandó megfelelő ellátás érdekében.
- felismerni, hogy az ellenőrzés a szakemberek tudatos munkáját, az egységes szemlélet kialakítását segíti, a hatékony, gyermekvédelmi attitűdöt erősíti.

4.9.3. Tartalom

A nevelőszülői ellátás az ellenőrzés tükrében

a) nevelőszülő működése a szakmai teamben

b) együttműködési kötelezettség (jogszabályi felhatalmazás, hogy különböző rendszerességgel a nevelőszülőt otthonában meglátogassák)

- működtető (nevelőszülő tanácsadó, hálózat szakemberei)

- szakszolgálat (gyermekvédelmi gyám, egyéb szakemberek)
- gyermekjogi képviselő

Működtetői ellenőrzés

- a) működtető (nevelőszülő tanácsadó, hálózat szakemberei) (folyamatos)
- b) felülvizsgálat
  - kötelező (3 évenként)
  - rendkívüli

Fenntartói ellenőrzés

- a) gazdálkodás (hálózat)
- b) működés törvényessége

Hatósági ellenőrzés (módszertan közreműködése)
szolgáltatási nyilvántartás alapján (évente)

- a) a hálózatra vonatkozó
  - személyi feltételek
  - tárgyi feltételek
  - működési dokumentumok, nyilvántartások
  - jogszabályi előírások (szakmai szabályok)
- b) a nevelőszülőre vonatkozó
  - személyi feltételek
  - tárgyi feltételek
  - dokumentáció
  - jogszabályi előírások (teljes körű ellátás biztosítása, együttműködés)

4.9.4. Értékelés

Írásban történő számonkérés.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.9.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Gyermekvédelemben dolgozó felsőfokú szociális vagy pedagógus alapvégzettségű vagy szociális és gyámhivatali gyakorlattal rendelkező szakember.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

4.10. Kultúra –Vallás – Nemzetiség

6 óra elmélet

4.10.1. Követelmény

A téma célja a nevelőszülői tevékenységet érintő vallási, etnikai és kulturális kompetenciák növelése, irányadó szabályok, elvárások megismertetése.

Az interakciókra épülő témafeldolgozás elsősorban a nevelőszülők szemszögéből közelítse meg a témát, de adjon rövid betekintést a működtetői és fenntartói szintekbe is.

4.10.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- a munkája során előforduló, a témakört érintő élethelyzetek kezelésére, az ehhez szükséges ismeretek elsajátítására.
- a nyitottságának és a téma iránti érzékenységének növelésére.
- megértőbbé válni, nagyobb empátiával közeledni a gondozott gyermekek és vér szerinti szüleik felé.
- a nála nevelkedő gyermekek által hozott különböző vallási és kulturális szokások, hagyományok iránt elfogadóbbá válni.
- a témához kapcsolódó őszinte és kongruens viselkedésre.

4.10.3. Tartalom

Attitűd felmérés – kérdőív

Érzékenyítő játék „Első gondolat”

Magyarország etnikai megoszlása anyanyelv és nemzetiség szerint

Magyarország etnikai megoszlásának alakulása, aktuális kérdések

A magyarországi legnagyobb lélekszámú nemzetiségek rövid története, jellemzői

Magyarország felekezeti megoszlása, ennek alakulása

Egyéni és csoport reflexió

4.10.4. Értékelés

Attitűd felmérés: egyénileg írásban – skálás kérdőívvel

Egyéni és csoportos reflexió:

egyéni reflexió – leltár az erős és fejlesztendő területekről

csoport reflexió – helyzetkép, visszajelzések

Értékelés: szóban az önreflexiók alapján.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.10.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Kettős vezetés, melynek egyik tagja csoportvezetői gyakorlattal rendelkező felsőfokú szociális alap vagy pedagógus végzettségű gyermekvédelmi szakember, a másik pedig szakképzett, képesített, gyakorló nevelőszülő.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

Flipchart tábla.

Kitűzők.

4.11. Traumatizálódásra utaló jelek, hozott traumák feldolgozása a nevelőcsaládban

6 óra elmélet

4.11.1. Követelmény

Traumák és veszteségek lelki következményeinek felismerése, a feldolgozásának támogatásához szükséges elméleti ismeretek és gyakorlati készségek elsajátítása.

4.11.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- a különböző együttműködő személyekkel kapcsolatos nyílt kommunikációjának gyakorlására, fejlesztésére.
- a gyermekkel való beszélgetés során az értő figyelem alkalmazására.
- empátiájának, szociálisan hatékony attitűdjének folyamatos fejlesztésére.
- a segítő beszélgetésben való jártasságának növelésére, erre irányuló képzési alkalmakon való aktív részvételre.
- önismeretének fejlesztésére, lelki egészségének megtartására.

4.11.3. Tartalom

A trauma fogalma, a traumatizálódás folyamata

Traumatizálódásra utaló jelek (újraátélés, elkerülés, fokozott készenlét)

Alapvető hiedelmek és a traumás emlékezet

Mitől függ a traumatikus élmény feldolgozása?

A nevelésbe vétel traumája:

- a nevelőszülő család újrastrukturálódása,
- az elfogadás konfliktusa,
- a nevelőszülő csalódott, elégedetlen a gyermekkel,
- nevelőszülő azonnali hálát vár a gyermektől,
- a „más” gyermek (SNI, homoszexualitás, fogyatékoság, pszichiátriai megbetegedés),
- a gyermek korábbi időszakban szerzett pszichés sérüléseivel való megküzdés,
- vér szerinti szülő kontra nevelőszülő,
- a nevelőszülő és a vér szerinti családtagjai: féltékenység, ellenérzés.

A nevelőszülői elhelyezés nehézségei

a) A kapcsolat alakulásának szakaszai:

- ismerkedés
- „mézes hetek”
- a gyermek határkeresése, ennek jelei

b) Jellegzetes problémák:

- átmenetiség érzése
- feltételelesség
- lojalitás-konfliktus (vér szerinti szülő - nevelőszülő család)
- énazonossági problémák
- másodrendűség érzése
- konfliktuskezelés
- gyermekbántalmazás
- az ödipális érzések nehezebb feloldása
- nevelőszülőnek a gyermek szexuális fejlődéséről való tájékozottsága, szemérmesség (szexuális játékok)
- szexabusus – hozott trauma és /vagy a nevelőszülő családban keletkezett

A vér szerinti családtagokkal való kapcsolattartás traumái:

- rivalizáció vér szerinti szülő és nevelőszülő között
- bizonytalanságérzet a gyermekben
- döntési feszültség hazagondozás/ örökbefogadás esetén-elszakadási konfliktus

Krízisfeldolgozás, segítségnyújtás lehetőségei.

Szükség esetén milyen szakemberhez fordulhat a nevelőszülő?

4.11.4. Értékelés

Írásbeli számonkérés.

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.11.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Gyermekvédelmi területen jártas pszichológus.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott oktatóterem.

Flipchart tábla.

Kitűzők.

Teszt és megoldókulcs.

4.12. Különböző szolgáltatások és azok hozzáférési lehetőségei a nevelőszülőknél ellátott gyermek számára 2 óra elmélet

4.12.1. Követelmény

A téma célja, hogy a hallgatók megismerhessék a nevelőszülőnél nevelkedő gyermek szükségletspecifikus gondozásának módját, és lehetőségeit az ellátórendszerben. A hozzáférés lehetőségeit a szociális, a köznevelési, szakképzési és az egészségügyi ellátórendszerben, az állami és egyéb szolgáltatók tekintetében.

4.12.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- az ellátórendszert megismerni, rendszerben szemlélni és abban megfelelően tájékozódni.
- problémaérzékeny, komplex gondolkodásra, összefüggéseiben látni tudja az adott problematika okait és hatásait.
- együttműködni az egyéni gondozási-nevelési terv kidolgozásában, megvalósításában a gyermek személyes szükségletei alapján.
- együttműködési készséget mutatni a szolgáltatók és szakellátók irányába.

4.12.3. Tartalom

A téma felöleli – csak szemléletformálás erejéig – mindazon gyakorlati ismereteket, amelyek segítségével a hallgató megérti a rendszerszemléletű gondolkodás lényegét, a szolgáltatók működését. Értse, hogy mit kell tennie a szolgáltatóknak őt érintően és azt miért kell tennie.

- Az egészségügyi szakellátás intézményei és azok működése; gyermek-ideggondozók, gyermekpszichiátriai osztályok, rehabilitációs intézmények, korai fejlesztő központok stb.
- A köznevelésben működő szakellátás, szolgáltatások. Szakszolgálatok és szakmai szolgáltatók. Pedagógiai szakszolgálatok.
- Szakképzési rendszer.
- Állami, egyházi és nem állami (civil) szolgáltatók.

4.12.4. Értékelés

Értékelés: „nem felelt meg”, „megfelelt”, „jól megfelelt” és „kiválóan megfelelt”.

4.12.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Felsőfokú szociális vagy pedagógus alapképzéssel rendelkező oktató.

Tárgyi feltételek:

Megfelelő technikai eszközökkel ellátott tanterem..

4.13. Szakirodalom

Oktatók számára:

15/1998.(IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről

513/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről

- A 2011-es Népszámlálás vallási adatairól* – www.egyhazestarsadalom.hu (2014.04.04.)
- A nevelőszülőség sokszínűsége.* Válogatás a Szolnokon 2002-ben megrendezett Országos gyermekvédelmi Konferencia előadásaiból. Szerk.: Gazdagné Bozsó Ilona. REPRO- STÚDIÓ, Szolnok
- ANGSTER M. (2010): *Kik az igazi szüleim? - Töprengés az örökbefogadásról.* Ideál Med, Budapest.
- ANTOINE, C. (2010): *A terhesség és anyaság pszichológiája.* Saxum, Budapest.
- BACSÓ J. (2005): *Mintamókus.* Neprológus Kiadó.
- BAGDY E. (2006): *Családi szocializáció és személyiségzavarok.* Tankönyvkiadó, Budapest.
- BAGDY E. (1977): *A családi szocializáció és személyiségzavarok.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- BAKÓ T. (2002): *Verem mélyén. Könyv a krízisről.* Psycho Art, Budapest.
- BANG, R. (1980): *A segítő kapcsolat.* Tankönyvkiadó, Budapest.
- BEDE N., ILLÉS A. (2005): *Egyedül nem megy – A nevelőszülőnél élő gyermekek vér szerinti kapcsolattartásáról.* Család, Gyermekek, Ifjúság, 5.
- BENZA, MOLNÁR, RADOSZÁV, MIKUS, JANDA, BARTA (2001): *És az állam gondoskodik...* PolART, Budapest.
- Család Gyermekek Ifjúság 2006/ 1.
- DOMSZKY A. (1999): *A gyermekotthonok működésének szabályairól és követelményeiről.* Módszertani levél. Országos Család- és Gyermekevvelmi Intézet, Budapest.
- DOMSZKY A. (1999): *Gyermekek- és ifjúságvédelem (Jegyzet).* Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Államigazgatási Kar. SZOCIÁLIS – KULTURÁLIS IGAZGATÁS. Budapest,
- Elismert egyházak 2015-ben Magyarországon – 1%-os bemutatkozása*
http://ado1szazalek.com/elismert_egyhazak
- Esettanulmányok. A „Diszkrimináció- ellenes és kapcsolatépítő program családgyógyozók és roma családok között” című projekt záródolgozatai.* Fővárosi TEGYESZ – Tündérrózsa Kiadó. Budapest, 2005
- Evangélikus nevelés-oktatás, diakónia* <http://www.evangelikus.hu/cikk/magyarorszag-i-evangelikus-egyhazrol>
- EVANS, P. (2004): *Szavakkal verve. Szóbeli erőszak a párkapcsolatokban.* Háttér Kiadó, NANE Egyesület
-

- FERENCZI B. (szerk.): *Szeretve nevelni ...Kézikönyv (nem csak) befogadó szülőknek.*
Szent Lukács Görög Katolikus Szeretetszolgálat.
- FÜLÖPNÉ ANDRÉKÓ K. (2003): *A nevelőszülőknél élő gyermekek tanulási és magatartási zavarainak kezelési lehetőségei, illetve nehézségei a szakellátásban.*
Kapocs, 6. 9. köt.
- Füzetek az örökbefogadásról I., II., III., IV., V.,* Mózeskosár Egyesület
- GOLDENBERG, H., GOLDENBERG I. (2008): *Áttekintés a családról I – III.* Animula, Budapest.
- HAJDUSKA M. (2008): *Krizislélektan.* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- HÉDERVÁRI – HELLER É. (2008): *A szülő – csecsemő konzultáció és terápia. A viselkedésszabályozás zavarai csecsemő- és kisgyermekkorban.* Animula, Budapest.
- HEGEDŰS G. (2005): *Az örökbefogadás ajándéka.* Magyar Könyvklub Rt., Budapest,
- HERCZOG M. (2001): *Gyermekvédelmi kézikönyv.* KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest.
- HERMAN, J. (2011): *Trauma és gyógyulás. Az erőszak hatása a családon belüli bántalmazástól a politikai terrorig.* Háttér.
- HIDAS GY. (szerk.) (1997): *A megtermékenyítéstől a társadalomig.* Dinasztia Kiadó, Budapest.
- HORDÓS L. T. (1997): *Dilemmák a szociális munka etikájának oktatásával kapcsolatban.* Esély, 3. 92-103.
- Ismeretek a romológiai alapképzési szakhoz.* Forrai R. Katalin - <http://mek.niif.hu/04800/04867/04867.pdf>
- Itt a világ vallási térképe – Kálmán Gábor (2012.12.20.)*
- KADUSON, H., SCHAEFER, C. (2009): *101 játékterápiás technika.* Animula, Budapest.
- KÁLMÁNCHEY M. (2001): *Nevelőszülőknél élő gyermekeknél előforduló pszichés problémák.* Család, Gyermek, Ifjúság, 2.
- KAST, V. (1999): *A gyász. Egy lelki folyamat stádiumai és esélyei.* Park Kiadó, Budapest.
- Katolikus egyház oktatási és szociális intézményei* <http://uj.katolikus.hu/adattar.php?h=15>
<http://uj.katolikus.hu/adattar.php?h=14>
- Kézikönyv helyettes szülőknek és az őket támogató szakembereknek.* Fehér Kereszt Füzetek 4. Budapest, 1999.
- Ki vagyok én? Fordulópont: II. évfolyam 2000/410.szám*
- Kiegészítő tünetek (burnout szindróma) keletkezése és megoldási lehetőségei.* Új Pedagógiai Szemle, 51/5. 80–85.
-

- KOMLÓSI P. (1989): *A család támogató és károsító hatásai a családtagok lelki egészségére.* In: Gerevich József (szerk) (1989): *Közösségi mentálhygiéné.* Gondolat Kiadó, Budapest.
- KOPP, M., SKRABSKI, Á. (1991): *Magatartás és család.* Új bioetikai szemle, 7. 4sz. 1-25.
- KRÁLNÉ SZABÓ P. (1999): *Gondolatok a nevelőszülők és a vér szerinti szülők kapcsolatáról.* Család, Gyermek, Ifjúság, 5. 11-13.
- KULCSÁR M. (2003): *A különböző gondozási helyen nevelkedő testvérek kapcsolattartásának tendenciái az alapellátásában.* Kapocs, 6. 40-45.
- KURIMAY T. (szerk.) (2004): *Családterápia és családkonzultáció.* Coincidencia, Budapest.
- Magyarországi nemzetiségek* <http://emberijogok.kormany.hu/nemzetisegek-magyarorszagon>
- MÉRAI M. (2006): *Bűbájos nagyszülők.* Jószöveg Könyvek *Módszertani kiadványok II.,* Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat 2012
- PAVAO, J. M. (2012): *Az örökbefogadás háromszöge.* Mózeskosár Egyesület.
- PETRÓCZI E. (2007): *Kiegészítés – elkerülhetetlen?* Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- PILLING J. (2003): *Gyász.* Medicina Kiadó, Budapest.
- PSZICHOLÓGIAI MÓDSZEREK A MUNKAVÁLLALÁSI KÉSZSÉG FEJLESZTÉSÉRE. Képzési segédlet a gyermekotthonban dolgozó szakemberek számára. Gyermekvédelmi füzetek. A FICE Magyarországi Egyesületének kiadványa. Budapest, 2007.
- PSZICHO-PED BT. (2009): *75 papír ceruza teszgyűjtemény.* Animula Kiadó, Budapest.
- PULAY K. (1997): *A kötődésről és az anya hiányáról.* In: BERNÁTH L., SOLYMOSI K. (szerk.) (1997): *Fejlődéslélektan olvasókönyv.* Tertia, Budapest.
- PULAY K. (2009): *Engedjete az azzá lenni, aki vagyok. Feldolgozatlan veszteségek hatása az örökbefogadott gyermek identitásának alakulására* In: *Gyermek-és serdülőpszichoterápia IX/2-3* 48-54.
- PULAY K. : *Ismeretlen örökség. Hogyan alakul örökbefogadottaknak a vér szerinti anyjukról alkotott képe.* In: *Együtt a gyermekvédelemben VII./7.1-5.*
- PURDA ZS. (2000): *Az ideiglenes hatályú elhelyezés gyakorlati problémái a gyámhivatal szemszögéből.* Család, gyermek, ifjúság, 3.
- RANSCHBURG J. (2006): *A meghitt erőszak.* Saxum Kiadó Bt.

- RANSCHBURG J. (1998): *Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Református Cigánymisszió* <http://ciganymisszio.reformatus.hu/>
- Református oktatási intézmények* <http://www.reformatus.hu/oktatunk/>
- Református Szeretetszolgálat és intézményei* <http://www.reformatus.hu/szeretetszolgalat/>
- TAPSFIELD, R., COLLIER, F. (2008): *A nevelőszülői ellátás költségei. Befektetés gyermekeink jövőjébe*. Kapocs 35. A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet folyóirata. VII. évf. 2. 48 – 58.
- Romológiai ismeretek*. Dr. Balogh Zoltán, Fábiánné Andrónyi Katalin - <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/288257/file/romologia.pdf>
- RYAN, T., WALKER, R. (1995): *Élettörténet könyv*, Párbeszéd Kiadó, Budapest.
- SMITH, C. R. (1995): *Örökbefogadók és nevelőszülők. Miért és hogyan*. Gyermekvédelmi Kiskönyvtár. Pont Kiadó, Budapest.
- Szakirodalom képzésben résztvevők részére*.
- Szakmai szabályzók* NCSSZI TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002. számú kiemelt projekt 656- 660.
- SZALAY D. (2001): *Gondolatok a minőségbiztosítás lehetőségeiről a gyermekvédelemben*. Család, gyermek, ifjúság, 4.
- Szociális munka etikai kódexe*
- SZÖLLŐSI G. (1997): *A gyermekvédelem új rendszerének a bemutatása*. Háló, 6.
- TÁMOP 5.4.1. *Szabályozási pillér. Szakmai szabályozók fejlesztése*. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, TÁMOP 5.4.1/08/1-2009-0002 számú kiemelt projekt. 2011.
- Társadalmi felelősség – Gyermekvédelem*. Válogatás a Fővárosi gyermekvédelmi Szakmai Napok előadásaiból. OKKER Pedagógiai Szolgáltató Intézet. 2002.
- TRINGER L.: *A gyógyító beszélgetés*. Magyar Viselkedéstanulmányi és Kognitív Terápiás Egyesület
- VAJDA ZS.: *Embergyermek – gyermekember. Gyermeknevelési kalauz szülőknek*. Göncöl Kiadó KFT, Budapest.
- VARGA K., SUHAI G. (2010): *Születés és születés Lélektanon innen és túl*. Pólya kiadó, Budapest.
- VECZKÓ J. (2007): *Gyermekvédelem pszichológiai és pedagógiai nézőpontból*. Társadalmi, család- és gyermekérdek. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- VETRÓ Á. (1999): *Gyermek- és ifjúságpszichiátria, mentálhigiéné*. JGYF Kiadó, Szeged.

- VIDA ZS. (2003): *A nevelőszülőnél élő gyermekek kapcsolattartása*. Kapocs, 2. 50-52.
- VOLENTICS A. (1996): *Gyermekvédelem és reszocializáció*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- VOLENTICS A. (2000): *Nehezen nevelhető, inadaptált gyermekek a közoktatás és a gyermekvédelem intézményeiben*. In: ILLYÉS S. (szerk.) (2000): *Gyógypedagógiai alapismeretek*. ELTE BGYFK, Budapest.
- ZÁMBÓ G. (2005): *A gyermekvédelmi gyámság. Történeti gyökerek, jelenkori problémák és lehetséges jövőképek*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged.

A képzésben résztvevők számára:

„Gyermekeink védelmében” *Módszertani kézikönyv az egységes gyermekvédelmi nyilvántartási rendszer használatához*; szerk.: Dettre Erzsébet, kiadó: SZMI Budapest 2007.

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról

513/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről.

A 2011-es Népszámlálás vallási adatairól – www.egyhazestarsadalom.hu (2014.04.04.)

BARNES, G. G. (1991): *Család, terápia és gondozás. Alapvető ismeretek a családkról és a családterápiáról*. Családterápiás olvasókönyv sorozat II, Budapest.

BERGER, T.M.H. (2012): *Burnout. A kiégés megelőzése 12 lépésben*. Z – Press Kiadó, Budapest.

Elismert egyházak 2015-ben Magyarországon – 1%-os bemutatkozása
http://ado1szazalek.com/elismert_egyhazak és szociális intézményei
<http://uj.katolikus.hu/adattar.php?h=14>

Evangélikus nevelés-oktatás, diakónia <http://www.evangelikus.hu/cikk/magyarorszagi-evangelikus-egyhazrol>

FERENCZI B. (szerk.): *Szeretve nevelni ...Kézikönyv (nem csak) befogadó szülőknek*. Szent Lukács Görög Katolikus Szeretetszolgálat.

- FRIEDMAN, J. J.W. (2011): *Gyógyulás a gyászból. Hogyan dolgozzuk fel szeretteink halálát, a válást és más fájdalmas veszteségeket?* Zafir Press Kiadó, Budapest.
Füzetek az örökbefogadásról I. Mózeskosár Egyesület
- GYÖRFI É., HERCZOG M., KÖMŰVES Á. (2009): *Gyermekjogokról felnőtteknek – Nekem vannak jogaim, neked vannak jogaid, neki vannak jogai.* Család, Gyermek, Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület
- HEGEDŰS J. (szerk.): *Család, gyermek, társadalom.* 5. kötet, Bölcsész Konzorcium, Budapest.
- Ismeretek a romológiai alapképzési szakhoz.* Forrai R. Katalin - <http://mek.niif.hu/04800/04867/04867.pdf>
- Itt a világ vallási térképe* – Kálmán Gábor (2012.12.20.)
- Katolikus egyház oktatási intézményei* <http://uj.katolikus.hu/adattar.php?h=15>
- Magyarországi nemzetiségek* <http://emberijogok.kormany.hu/nemzetisegek-magyarorszagon>
- Módszertani Kiadványok II.,* Budapest Főváros Önkormányzatának Módszertani Gyermekvédelmi Szakszolgálat 2012.
- RANSCHBURG J. (2007): *Szülők könyve: A fogantatástól az iskolakezdésig.* Saxum, Budapest.
- Református Cigánymisszió* <http://ciganymisszio.reformatus.hu/>
- Református oktatási intézmények* <http://www.reformatus.hu/oktatunk/>
- Református Szeretetszolgálat és intézményei* <http://www.reformatus.hu/szeretetszolgalat/>
- Romológiai ismeretek.* Dr. Balogh Zoltán, Fábiánné Andrónyi Katalin - <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/288257/file/romologia.pdf>
- SATIR, V. (1989): *A család együttélésének művészete.* Coincidencia.
- SOMORJAI I. (2004): *Szerep, kapcsolat, kötődés.* Munkafüzet nevelőszülői képzéshez. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 100-102.
- STERN, D. M. (2006): *Anya születik.* Animula, Budapest.
- Szociális munka etikai kódexe*
- VEKERDY T. (1999): *Kicsikről nagyoknak 1-2.* Park Kiadó, Budapest.

Ajánlott filmek:

Titkok és hazugságok, Philemona, Fiú a Marsról, Második nekifutás (1994)

Az emberi jogok története című film

Srác biciklivel - belga-francia-olasz filmdráma, rendező: Jean-Pierre Dardanne, Luc Dardanne, 2011, 87 perc

Szeressetek! - feliratos svéd filmdráma, rendező: Kay Pollak, 1986, 120 perc

A vadászat - dán filmdráma, rendező: Thomas Vinterberg, 2012, 102 perc

Ajánlott irodalmi művek:

AJAR, E. (2011): *Előttem az élet*. Ulpius-ház Könyvkiadó

5. Esetmegbeszélés

30 óra gyakorlat

5.1. Követelmény

Az esetmegbeszélés a képzés témaköreinek és a gyakorlati feladatoknak a kiscsoportos munkában történő folyamatos támogatása.

Az esetmegbeszélés célja, hogy segítse a nevelőszülőket abban, hogy képessé váljanak a helyzetükből adódó problémák, konfliktushelyzetek felismerésére, ismertetésére és hatékonyan közreműködni azok megoldásában.

A nevelőszülő ismerje az esetkezeléshez kapcsolódó személyiségi jogokat, azok hatékony védelmére legyen elkötelezett.

5.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- a nevelőszülői munkájához fűződő, a helyzetéből adódó problémák, konfliktushelyzetek felismerésére, ismertetésére és hatékonyan közreműködni azok megoldásában.
- együttműködni a csoporttal a saját helyzetéből adódó problémákra, konfliktushelyzetekre adható alternatív megoldások feltárásában.
- értő figyelemmel fordulni mások felé, alkalmazni a segítő beszélgetésről elsajátított ismereteket.
- a gyakorlatból merített nevelési vagy konfliktushelyzeteket másokkal együttműködve elemezni, konfliktusait hatékonyan megoldani.
- felelős döntéseket hozni és a szakmai titoktartás szabályainak megfelelően eljárni.

- a nevelőszülői tevékenysége során várható helyzetek, krízisek kezelésére, képes felismerni a problémajeleket, külső segítség igénybevételének szükségességét.

5.3. Tartalom

Esetmegbeszélés, esetelemzés

A személyiségi jogok védelme, adatok kezelése

Az értő figyelem és a segítő beszélgetés technikája

Problémák, kompetenciák meghatározása

Szerepek és a személyes érintettség feltárása

Érzelmek és elvárások feltárása

Problémák és dilemmák felvázolása

Megoldási lehetőségek, alternatívák meghatározása

5.4. Értékelés

Az esetelemzéseken történő aktív részvétel a teljesítés feltétele.

5.5. Személyi és tárgyi feltételek

Személyi feltételek:

Kettős vezetés, melynek egyik tagja elsősorban csoportvezetői gyakorlattal rendelkező pszichológus, vagy annak hiányában a gyermekvédelmi szakellátás belső folyamatait, a nevelőszülői ellátás sajátosságait ismerő, minimum 5 év szakmai gyakorlattal és csoportvezetői tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, pedagógus, felsőfokú szociális szakképzettségű szakember, a másik pedig szakképzett, képesített, gyakorló nevelőszülő.

Tárgyi feltétel:

Csoportbontásra alkalmas oktatóterem.

A résztvevők száma: csoportbontás szükséges, maximum 12 fő.

5.6. Szakirodalom

Oktatók számára:

BERGNER, T. M. H. (2012): *Burnout – A kiégés megelőzése 12 lépésben*. Z-Press, Miskolc.

BLENK, D. (2010): *Történetek trénereknek és coachoknak, vezetőknek, tanároknak, tanácsadóknak*. Z-Press, Miskolc.

FORGAS, J. B., WILLIAMS, KIPLING D. (2006): *A társas én – Az önmegismerés szociálpszichológiája*. Kairosz, Budapest.

GÁCSER M. (2007): „Csodatévő virág”. In: *Gyermekpszichiátriai esettanulmányok pedagógusoknak*. APC-Stúdió

- GORDON, T. (1990): *PET – A szülői eredményesség tanulása*. Gondolat, Budapest.
- GORDON, T. (1990): *A tanári hatékonyság fejlesztése*. Gondolat, Budapest.
- HEIT G. (szerk.) (1980): *Önismereti játékok és beszélgetések*. NPI, Budapest.
- JÁRÓ K. (szerk.) (2011): *A játékok világa*. Háttér.
- LAJKÓ K. (2005): *A stresszcsökkentő viselkedés. Vezérfonál konfliktusaink rendezéséhez*. Medicina, Budapest.
- LIEBERMA, KING, DERISI, MCCANN (1991): *Személyes hatékonyság*. MPT, Budapest.
- SATIR, V. (1999): *A család együttélésének művészete*. Koincidencia Kft., Budapest.
- SCHULZE-SEERGER, J. (2010): *Trénerek módszertani kézikönyve*. Z-Press, Miskolc.
- SZEKSZÁRDI J. (1995): *Utak és módok: pedagógiai kézikönyv a konfliktuskezelésről*. IF Alapítvány, Budapest, M.ENCORE, Szolnok.
- WIESS, D. H. (1991): *Problémamegoldás alkotó módon*. Park, Budapest.

A képzésben résztvevők számára:

- BAKÓ T. (2004): *Utak és ösvények*. PsychoArt, Budapest.
- PIK K. (2002): *Ráhangelő – szupervíziós tapasztalatok*. HRSZPE, Budapest.

6. Gyakorlat

42 óra gyakorlat

6.1. Követelmény

Az összefüggő gyakorlat célja, hogy segítse a nevelőszülőt abban, hogy képessé váljon elméleti ismereteit alkalmazni a mindennapi gyakorlatban.

Az összefüggő gyakorlat – a záró vizsgát megelőzően – kétszer három plusz egy napban, napi hat órában teljesítendő a képzésben részt vevőknek. A gyakorlaton résztvevő az egyik három napos intervallumban előre megadott szempontok szerint hospitál a képzésben részt vevő társánál, a másik három napos intervallumban hospitálásra fogadja társát.

A kétszer három napos gyakorlati szakasz teljesítése után a záró napon a tapasztalatok összegzésére, elemzésére, megosztására kerül sor a képzési csoportban.

6.2. Kompetenciák

A nevelőszülő képes

- együttműködni a gyermek ellátásában közreműködő különböző intézmények, szervezetek szakembereivel.

- hatékony munkakapcsolatra a nevelőszülői hálózat szakembereivel és más az ellátásban közvetlenül vagy közvetetten érintett, a gyermekvédelem célját megvalósító gyermekjóléti és gyermekvédelmi szakemberekkel.
- saját és mások szakmai tevékenységének objektív megítélésére.
- felelősen megfogalmazni, kialakítani szakmai véleményét.

6.3. Tartalom

A gyakorlat két fő részre tagolódik. Az első részben a hallgató a saját nevelő családjában végzi a mindennapi, nevelőszülői feladatait a képzésben résztvevő társa jelenlétében, a második részben pedig megfigyeli, a képzésben résztvevő nevelőszülő társának tevékenységét, gyakorlati munkáját, módszereit tanulmányozza.

A képzésben résztvevő a hospitálásról feljegyzést készít. A gyakorlat zárásaként a hallgatók csoportkeretek között összegezzék tapasztalataikat, vessék össze elméleti ismereteikkel és fogalmazzák meg véleményüket.

6.4. Értékelés

Az előre megadott szempontoknak megfelelően elkészített feljegyzések alapján a gyakorlat szervezéséért felelős szakember igazolja a gyakorlat teljesítését.

6.5. Személyi feltételek

Gyakorlat szervezésével megbízott, abban jártas szakember az elméleti témák oktatóival együttműködve szervezze a képzésben résztvevők gyakorlatát.

III. Egyéb rendelkezések

A nevelőszülők számára a Központi Oktatási Program alapján szervezett képzést a gyermek- és ifjúságvédelemért felelős miniszter által jogszabályi előírások szerint kijelölt szervezet, intézmény folytathat.

A képzési tartalom feldolgozásánál a gyermek- és ifjúságvédelemért felelős miniszter által jóváhagyott és közzétett taneszközök használata kötelező.

A képzés szervezésénél az alábbiakat kell figyelembe venni:

- képzési idő minimum 9 hónap,
- hetente maximum két képzési napra kerülhet sor,
- a képzési napok óraszámát minimum 4 – maximum 6 óra lehet.

A képzési tartalom feldolgozásánál a segédanyag és Somorjai Ildikó: Szerep, kapcsolat, kötődés című munkafüzetének együttes használata kötelező. A központi programban megjelölt szak- és szépirodalom, valamint filmjegyzék csak ajánlat, mely segíteni kívánja a képzési anyag feldolgozását, ezzel biztosítva az oktatói szabadságot.

Az összefüggő gyakorlat megszervezése a képzést szervező intézmény feladata együttműködve a képzésben közreműködő szakemberekkel.

Az elméletigényes gyakorlat az oktató számára elmélet, a képzésben résztvevő számára gyakorlat. A hallgató részére az elméleti órák tartalmához kapcsolódó, azzal összefüggésben meghatározott kérdés- és szempontsorok alapján teljesített gyakorlati tevékenység, illetve hospitálás.

A szervezet- és intézménylátogatáson maximum ötfős csoportokban vesznek részt a hallgatók.

A záróvizsga jegyzőkönyvének tartalmaznia kell

- a képzőintézmény adatait,
- a képzés engedélyének számát,
- a záróvizsga időpontját (év, hó, nap; óra),
- a záróvizsga helyét,
- a vizsgabizottság tagjainak nevét, végzettségét,
- a vizsgázók által elért eredményt, értékelést.

KÉPESÍTETT NEVELŐSZÜLŐ KÉPZÉS KÖZPONTI OKTATÁSI PROGRAMJA

A Központi Oktatási Program témaköreinek aránya:

Témakörök	Óraszámok	Tanári óraszám		Hallgatói óraszám	
		Elmélet/ elméletigényes gyakorlat	Gyakorlat	Elmélet	Gyakorlat/ elméletigényes gyakorlat
A gondozási és nevelési tevékenységhez szükséges alapvető szakmai ismeretek	38	38		34	4
Szociálisan hatékony attitűd – nevelőszülői készségfejlesztő tréning	54		54		54
Gyermekvédelmi intervenció (szociális érzékenyítés)	30	30		26	4
Nevelőszülői tevékenység	46	46		38	8
Esetmegbeszélés	30		30		30
Összefüggő gyakorlat	42		42		42
Óraszám	240	114	126	98	142
Százalékos arány (%)	100	47,5	52,5	41	59
		Elmélet/gyakorlat aránya		Elmélet/gyakorlat aránya	